

МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО

НАРЕДБА № 2

от 22 март 2004 г.

ЗА МИНИМАЛНИТЕ ИЗИСКВАНИЯ ЗА ЗДРАВΟΣЛОВНИ И БЕЗОПАСНИ УСЛОВИЯ НА ТРУД ПРИ
ИЗВЪРШВАНЕ НА СТРОИТЕЛНИ И МОНТАЖНИ РАБОТИ

(Обн., ДВ, бр. 37 от 04.05.2004 г. - в сила от 04.11.2004 г.; попр., бр. 98 от 2004 г.; изм. и доп., бр. 102 от 19.12.2006 г.)

Глава първа
ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Раздел I
Цел и област на приложение

Чл. 1. С наредбата се определят минималните изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд (ЗБУТ) на временните и подвижните строителни площадки.

Чл. 2. (1) Наредбата се прилага при извършване на следните строителни и монтажни работи (СМР):

1. земни работи, вкл. екскавация;
2. изграждане;
3. монтаж и/или демонтаж;
4. преустройство и/или разширение;
5. реконструкция;
6. възстановяване;
7. ремонт;
8. събаряне, вкл. разрушаване;
9. техническо обслужване;
10. изолационни и довършителни работи; поддръжка;
11. отводнителни (дренажни) работи;
12. техническа ликвидация и/или консервация на обекти.

(2) (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Специфични изисквания за осигуряване на безопасност и здраве при изпълнение на видове СМР са посочени в **приложения № 1 - 6**.

(3) Ръководства за изпълнение на СМР и кодекси за добра строителна практика се изработват въз основа на общите и специфичните изисквания на наредбата и се популяризират от синдикалните и работодателските организации в строителството съгласувано с Браншовия съвет по условия на труд в строителството. Тези ръководства или кодекси за добра практика могат да се използват при разработването на вътрешните инструкции и документи на строителя.

Чл. 3. Наредбата не се прилага при:

1. добив на подземни богатства чрез сондиране;
2. добив на минерални суровини по открит или подземен начин;
3. производство и заготовка на строителни елементи и продукти извън строителната площадка.

Чл. 4. Наредбата се прилага при спазване на изискванията на нормативните актове за:

1. здравословни и безопасни условия на труд, включително:
  - а) оценка на риска и съответни превантивни мерки;
  - б) работно място и работно оборудване;
  - в) консултиране и информиране на работещите;
  - г) лични предпазни средства;
  - д) инструктаж;
  - е) експозиция на химични, физични и биологични агенти;
  - ж) физиологични норми и правила за ръчна работа с тежести;
  - з) санитарно-хигиенни норми и изисквания;
  - и) знаци и сигнали;
2. проектиране и изпълнение на строежите, включително:
  - а) обхват и съдържание на инвестиционните проекти;
  - б) съставяне на актове и протоколи по време на строителството;
  - в) лицензиране на консултантите;
  - г) правила за изпълнение и приемане на СМР;

3. пожарна и аварийна безопасност;
4. електробезопасност;
5. организация на движението и сигнализация на пътищата;
6. безопасна експлоатация на съоръженията с повишена опасност;
7. извършване на взривни и огневи работи;
8. опазване на околната среда.

Раздел II

Права и задължения на участниците в строителството. План и инструкции по безопасност и здраве. Информационна табела

Чл. 5. (1) (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Възложителят или упълномощеното от него лице определя координатори по безопасност и здраве:

1. за етапа на инвестиционното проектиране - когато възлага проектирането на повече от един проектант;
2. за етапа на изпълнението на строежа - когато възлага изпълнението на строежа на повече от един строител или на строител, който наема подизпълнител/и.

(2) Координаторите по ал. 1 трябва да са правоспособни лица с квалификация, професионален опит и техническа компетентност в областта на проектирането, строителството и безопасното и здравословно изпълнение на СМР, доказани съответно с диплома, лицензи, удостоверения и др.

(3) Функциите на координатор по безопасност и здраве могат да се изпълняват:

1. за етапа на инвестиционното проектиране и от:
  - а) консултант (за строежи от всички категории);
  - б) лице с пълна проектантска правоспособност (за строежи от трета до пета категория);
2. за етапа на изпълнението на строежа и от:
  - а) консултант (за строежи от първа до четвърта категория);
  - б) технически ръководител (за строежи от пета категория).

Чл. 6. Възложителят или упълномощеното от него лице не се освобождава от отговорност по отношение на осигуряването на ЗБУТ независимо от това, че в процеса на договаряне са определени един или повече координатори за изпълнение на задачите по чл. 7 и 11.

Чл. 7. Координаторът по безопасност и здраве за етапа на инвестиционното проектиране:

1. координира работата на проектантите за осигуряване изискванията на нормативните актове за ЗБУТ в отделните фази на инвестиционното проектиране при:
  - а) изготвяне на архитектурната, конструктивната, технологичната и/или организационната част на проекта, за да бъдат разпределени етапите и видовете СМР, които ще се извършват едновременно или последователно;
  - б) оценяване на необходимата продължителност за извършване на етапите и на видовете СМР с отчитане при необходимост на изискванията на нормативните актове, на плана по безопасност и здраве и на информацията съответно изготвени съгласно чл. 9 и 10 и чл. 7, т. 3 и актуализирани съгласно чл. 11, т. 3;
2. разработва план по безопасност и здраве съгласно чл. 9 и 10, когато такъв не е възложен на проектанта;
3. подготвя и предава на възложителя информация, която отчита характеристиките на строежа, съдържа данни за безопасността и опазване здравето на работещите и се взема предвид при евентуални следващи работи.

Чл. 8. Възложителят или упълномощеното от него лице спазва основните принципи за превантивност на безопасността и опазването на здравето съгласно **Закона за здравословни и безопасни условия на труд** (ЗЗБУТ) при планиране, проектиране и подготовка на инвестиционния проект, вкл. при дейностите по чл. 7, т. 1, букви "а" и "б".

Чл. 9. (1) Възложителят или упълномощеното от него лице възлага на проектанта или на координатора по безопасност и здраве за етапа на инвестиционното проектиране изготвянето на план по безопасност и здраве и го предоставя на строителя преди откриването на строителната площадка.

(2) Планът по ал. 1 се разработва в следните случаи:

1. когато СМР са свързани със специфични рискове за безопасността и здравето на работещите при извършване на:
  - а) работи, при които работещите са изложени на рискове от затрупване от свличащи се земни маси, от потъване във вода или от падане от височина; тези рискове се увеличават в зависимост от вида на дейностите, прилаганите технологии или заобикалящата среда на работното място, респ. на строителната площадка;

- б) работи, при които работещите са изложени на въздействието на химични, физични или биологични агенти, представляващи риск за безопасността или здравето на работещите, или които изискват профилактични медицински прегледи съгласно действащото в страната законодателство;
  - в) работи в среда на йонизиращи лъчения;
  - г) работи в близост до електропроводи с напрежение над 1 kV;
  - д) работи, при които съществува опасност от удавяне;
  - е) подземни работи, строежи на кладенци или на тунели;
  - ж) работи с водолазна апаратура;
  - з) работи в камери с въздух под налягане;
  - и) работи, при които се използват експлозивни;
  - к) работи, изискващи монтаж или демонтаж на тежки или обемисти готови строителни елементи;
  - л) други работи - по преценка на координатора по безопасност и здраве за етапа на инвестиционното проектиране и/или на координатора по безопасност и здраве за етапа на изпълнение на строежа;
2. при наличие на производствени дейности на или в непосредствена близост до строежа;
3. при условията на чл. 12, ал. 1, т. 1 и 2.

Чл. 10. Планът за безопасност и здраве съдържа:

1. организационен план;
2. строителен ситуационен план;
3. комплексен план-график за последователността на извършване на СМР;
4. планове за предотвратяване и ликвидиране на пожари и аварии и за евакуация на работещите и на намиращите се на строителната площадка;
5. мерки и изисквания за осигуряване на безопасност и здраве при извършване на СМР, включително за местата със специфични рискове;
6. списък на инсталациите, машините и съоръженията, подлежащи на контрол;
7. списък на отговорните лица (име, длъжност, работодател) за провеждане на контрол и координиране на плановете на отделните строители за местата, в които има специфични рискове, и за евакуация, тренировки и/или обучение;
8. схема на временната организация и безопасността на движението по транспортни и евакуационни пътища и пешеходни пътеки на строителната площадка и подходите към нея;
9. схема на местата на строителната площадка, на които се предвижда да работят двама или повече строители;
10. схема на местата на строителната площадка, на които има специфични рискове;
11. схема на местата за инсталиране на повдигателни съоръжения и скелета;
12. схема на местата за складиране на строителни продукти и оборудване, временни работилници и контейнери за отпадъци;
13. схема на разположението на санитарно-битовите помещения;
14. схема за захранване с електрически ток, вода, отопление, канализация и др.;
15. схема и график за работа на временното изкуствено осветление на строителната площадка и работните места;
16. схема и вид на сигнализацията за бедствие, авария, пожар или злополука, с определено място за оказване на първа помощ.

Чл. 11. Координаторът по безопасност и здраве за етапа на изпълнение на строежа:

1. координира осъществяването на общите принципи за превантивност и безопасност съгласно ЗЗБУТ при:
  - а) вземане на технически и/или организационни решения за едновременно или последователно извършване на етапите и видовете СМР;
  - б) оценяване на необходимата продължителност за извършване на етапите и видовете СМР;
2. координира осъществяването на изискванията за ЗБУТ съгласно чл. 16, т. 1 и на плана за безопасност и здраве съгласно чл. 7, т. 2, когато такъв се изисква, от строителите и, при необходимост от защита на работещи, от лицата, самостоятелно упражняващи трудова дейност;
3. актуализира плана за безопасност и здраве по чл. 7, т. 2 и информацията по чл. 7, т. 3 при отчитане на настъпилите изменения с напредването на СМР;
4. организира съвместната работа между строителите, в т.ч. подизпълнителите и включилите се впоследствие в работата строители, на една и съща строителна площадка, осигурява взаимна информация и координира техните дейности с цел защита на работещите и предотвратяване на трудови злополуки и професионални болести, като при необходимост включва в този процес и лицата, самостоятелно упражняващи трудова дейност;
5. координира контрола по правилното извършване на СМР;
6. предприема необходимите мерки за допускане на строителната площадка само на лицата, свързани с осъществяване на строителството.

Чл. 12. (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.)

(1) Възложителят или упълномощеното от него лице предварително изготвя и предава на строителя информационна табела за строежа съгласно чл. 13 при:

1. планирана продължителност на работите, по-голяма от 30 работни дни, и възможност за работа на повече от 20 работещи едновременно;
2. планиран обем работа за повече от 500 човекодни.

(2) Възложителят или упълномощеното от него лице преди започване на СМР уведомява за откриването на строителната площадка съответното поделение на Изпълнителна агенция "Главна инспекция по труда" и на Дирекцията за национален строителен контрол, като изпраща копие от съдържанието на информационната табела.

(3) За откриване на строителната площадка строителят поставя на видно място информационната табела за строежа и при необходимост я актуализира.

Чл. 13. Информационната табела съдържа:

1. дата на откриване на строителната площадка;
2. номер и дата на разрешението за строеж;
3. точен адрес на строителната площадка;
4. възложител/и (име/на и адрес/и);
5. вид на строежа;
6. строител/и (име/на и адрес/и);
7. координатор/и по безопасност и здраве за етапа на инвестиционното проектиране (име/на и адрес/и);
8. координатор/и по безопасност и здраве за етапа на изпълнение на строежа (име/на и адрес/и);
9. планирана дата за започване на работа на строителната площадка;
10. планирана продължителност на работа на строителната площадка;
11. планиран максимален брой работещи на строителната площадка;
12. планиран брой строители и лица, самостоятелно упражняващи трудова дейност на строителната площадка;
13. данни за вече избрани подизпълнители.

Чл. 14. Преди откриването на строителната площадка възложителят или упълномощеното от него лице е длъжен да гарантира чрез оценка за съответствие по реда на **Закона за устройство на територията** (ЗУТ), че:

1. с проекта на строежа са спазени изискванията за безопасност за всички етапи на строителство и че всички инсталации (водопровод, енергоносители, газопровод и други продуктопроводи, канали и т.н.), попадащи в зоната на строителната площадка, са ясно означени в проекта;
2. проектът на строежа е съгласуван и одобрен от всички заинтересувани органи и лица;
3. всякакви други промени в проекта ще бъдат съгласувани по съответния ред, без да нарушават изискванията за ЗБУТ.

Чл. 15. (1) Преди започване на работа на строителната площадка и до завършването на строежа строителят е длъжен да извършва оценка на риска.

(2) Оценката на риска обхваща всички етапи на договореното строителство, избора на работно оборудване и всички параметри на работната среда.

(3) Оценката на риска се извършва съвместно с предварително обявените подизпълнители и се актуализира при включването на нови в процеса на работа.

(4) При извършване на СМР на територията на работещо предприятие оценката на риска се извършва съвместно с неговия ръководител.

(5) Ако по време на извършването на СМР настъпят съществени изменения от първоначалните планове, оценката на риска се актуализира.

(6) При извършването на оценка на риска се правят измервания на параметрите на работната среда.

Чл. 16. Строителят:

1. осигурява:

- а) извършването на СМР в технологична последователност и срокове, определени в инвестиционния проект и в плана за безопасност и здраве;
- б) (доп., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) комплексни ЗБУТ на всички работещи, вкл. на подизпълнителите и на лицата, самостоятелно упражняващи трудова дейност, при извършване на СМР на изпълняваните от него строежи в съответствие с минималните изисквания на тази наредба;
- в) изработването и актуализирането на инструкции по безопасност и здраве съобразно конкретните условия на строителната площадка по видове СМР и при изискваните по тази наредба случаи;
- г) избора на местоположението на работните места при спазване на условията за безопасен и удобен достъп до тях и определянето на транспортни пътища и/или транспортни зони;
- д) необходимите предпазни средства и работно облекло и употребата им в съответствие с нормативната уредба и в зависимост от оценката на съществуващите професионални рискове за всеки конкретен случай;

- е) инструктажа, обучението, повишаването на квалификацията и проверката на знанията по ЗБУТ на работещите;
  - ж) (изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) картотекиране и отчет на извършваните прегледи, изпитвания, техническа поддръжка и ремонти на съоръженията и работното оборудване (електрическите и повдигателните съоръжения, строителните машини, превозните средства и др.) и постоянния им контрол с оглед отстраняване на дефекти, които могат да се отразят на безопасността или здравето на работещите;
  - з) (изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) необходимите санитарно-битови помещения съобразно санитарно-хигиенните изисквания и изискванията за пожарна и аварийна безопасност, времетраенето на строителството и човешките ресурси;
  - и) поддържането на ред и чистота на строителната площадка;
  - к) разделянето и организирането на складовите площи за различни материали, особено когато това се отнася за опасни материали и вещества;
  - л) изискванията за работа с различни материали;
  - м) изискванията за съхраняване и отстраняване използваните опасни материали;
  - н) събирането, съхранението и транспортирането на отпадъци и отломки;
  - о) адаптирането на етапите и/или видовете СМР към действителната им продължителност при отчитане на текущото състояние на дейностите на строежа;
  - п) съвместната работа между строителите и лицата, самостоятелно упражняващи трудова дейност;
  - р) взаимодействието с промишлените дейности на територията, на която или в близост до която се намира строителната площадка;
  - с) (изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) оказването по всяко време на първа помощ на работещите при трудова злополука, пожар, бедствие или авария, като обучените за това лица да са на разположение;
  - т) (нова, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) транспортирането на работещите, засегнати от трудова злополука или с внезапно влошено здравословно състояние, за оказване на медицинска помощ.
2. при необходимост изработва и утвърждава вътрешни документи (заповеди, образци и др.) за осигуряване на ЗБУТ, съобразени с конкретните условия;
3. предприема съответни предпазни мерки за защита на работещите от рискове, произтичащи от недостатъчна якост или временна нестабилност на строителната конструкция;
4. не допуска наличието на работни места извън границите на строителната площадка, а когато това е наложително - прави специален инструктаж по ЗБУТ на работещите и прилага специални мерки както за тяхната защита, така и за защита на преминаващите и/или намиращите се в опасната зона на извършваните СМР;
5. организира вътрешна система за проверка, контрол и оценка на състоянието на безопасността и здравето на работещите;
6. писмено определя в длъжностни характеристики задълженията на отговорните лица (техническите ръководители, бригадирите и др.) и работещите по отстраняване на рисковете в работния процес и им предоставя нужните за това правомощия и ресурси; утвърждава организационна схема за взаимоотношенията между тях;
7. предприема допълнителни мерки за защита на работещите на открити работни места при неблагоприятни климатични условия;
8. взема предвид указанията, дадени от координаторите по безопасност и здраве, като възлага изпълнението им на отговорни лица в съответствие с нормативната уредба, вътрешните инструкции и документи, вида на строежа, наличието на подизпълнители и др.;
9. (изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) отговоря за предотвратяването на замърсяването или увреждането на околната среда в резултат от извършваните СМР;
10. определя отговорни лица за прилагане на мерки за оказване на първа помощ, за борба с бедствията, аварията и пожарите и за евакуация; броят на тези лица, тяхното обучение и предоставеното им оборудване трябва да бъдат адекватни на специфичните опасности и/или големината на строежа.

Чл. 17. (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Строителят осигурява:

- 1. запознаването на работещите и на другите лица, намиращи се на строителната площадка, с плановете по чл. 10, т. 4;
- 2. поставянето на плановете по т. 1 на видни и достъпни места;
- 3. приваждането на организацията си по предотвратяване и ликвидиране на опасностите от пожари, бедствия и аварии, оказване на първа помощ и евакуация на работещите в съответствие с плановете по т. 1.

Чл. 18. (1) Лицата, самостоятелно упражняващи трудова дейност, и работодателите, лично извършващи трудова дейност на строителната площадка, спазват изискванията на наредбата с отчитане указанията на координаторите за безопасност и здраве.

(2) Подизпълнителят съгласува своите действия за осигуряване на ЗБУТ със строителя, който го е наел.

Чл. 19. (1) Инструкциите по безопасност и здраве съдържат:

1. правата, задълженията и отговорностите на лицата, които ръководят или управляват съответните трудови процеси;
2. изискваната правоспособност или квалификация на работещите за извършване на СМР по определени строителни технологии и на операторите на строителни машини и инструменти;
3. изискванията за ЗБУТ:
  - а) преди започване, по време и при прекъсване, преустановяване и завършване на работата;
  - б) за използване на съответните строителни машини и другото работно оборудване;
  - в) при извършване на изпитвания и проби за функционалност на технологично оборудване и инсталации;
4. (доп., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) списък на средствата за колективна защита и личните предпазни средства, необходими за изпълнение на работата, като се дава предимство на колективните пред личните;
5. (нова, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) правилата за складиране, съхранение и употреба на използваните продукти и изделия;
6. условията за принудително и аварийно преустановяване на работата, мерки за оказване на първа помощ на пострадалите при злополука и др.;
7. (изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) схема на местата за поставяне на знаците за безопасност на труда и пожарна безопасност (ПБ) и на местата за поставяне на описанията на сигналите, подавани с ръка, и на словесните съобщения, които при необходимост се подават при работа;
8. (предишна т. 5, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) други изисквания, свързани с конкретните условия на работа.

(2) Инструкциите по ал. 1:

1. се поставят на достъпни и видни места в работната зона;
2. се актуализират при всяка промяна и съдържат датите, на които са утвърдени и изменени.

Чл. 20. Инструкциите за безопасност и здраве при експлоатация на електрически съоръжения и работно оборудване включват и въпроси за:

1. начина на окачване на кабели с дължина над 3 m и минимален провес 2,5 m;
2. обезопасяването срещу поражения от електрически ток на използваните електрифицирани фургони, бараки, контейнери и др. съобразно инструкциите за експлоатация;
3. периодичността на проверката на електрообезопасяването, включително и чрез измервания;
4. означаването на наличието на напрежение и мощността на използваните контакти и удължители;
5. използването на преносими трансформатори, лампи и електрически уреди и инструменти;
6. проверката на ефективността на мълниезащитата в случай, че такава се изисква.

Чл. 21. При извършване на СМР в условията на действащи или временно спрени от експлоатация предприятия, цехове или оборудване съответните строители и работодатели съвместно изработват, утвърждават и при необходимост актуализират инструкции по безопасност и здраве в съответствие с конкретните условия на работа.

Чл. 22. При провеждане на производствено обучение или практика на ученици и/или студенти:

1. се съставят конкретни инструкции по безопасност и здраве от строителя и учебното звено;
2. се определят видът на провежданата практика, конкретните работни места, частите от строителната площадка и работното оборудване, които не могат да се посещават и използват от учащите се;
3. се определят отговорниците от предприятието и учебното звено и се извършва необходимият инструктаж.

Чл. 23. (1) Възложителят и/или строителят може да отстрани от строителната площадка работещи, които с действията и/или бездействията си застрашават своята и на останалите работещи безопасност.

(2) За неспазване изискванията за ЗБУТ може да се поиска отстраняване от строителната площадка на работещи и други намиращи се на нея лица от:

1. консултанта;
2. техническия ръководител;
3. съответния бригадир.

Чл. 24. (1) На строителната площадка се допускат до работа само работещи и други лица, които използват осигурените им лични предпазни средства и специални и работни облекла.

(2) Техническият ръководител или бригадирът отстранява работещите, които не използват осигурените им лични и други предпазни средства или са в нетрезво състояние.

Чл. 25. (1) Възложителят и строителят вземат мерки за опазване на дървесната растителност и водните източници и площи, които се намират на и/или около строителната площадка.

(2) При настъпване замърсяване или увреждане на околната среда, включително при бедствия, пожари или аварии, възложителят и/или строителят незабавно уведомява постоянните комисии за защита на населението при бедствия, аварии и катастрофи към областните и общинските администрации за настъпилите изменения на околната среда и предприема мерки за тяхното ограничаване и отстраняване.

Чл. 26. Техническият ръководител:

1. изпълнява и контролира спазването на изискванията за ЗБУТ;

2. пряко участва при изработването на инструкциите за безопасност и здраве и ръководи и контролира тяхното прилагане;
3. спазва изискванията за ЗБУТ към използваните строителни технологии и проекти;
4. провежда инструктаж по ЗБУТ на ръководените от него работещи;
5. забранява работа със строителни машини, съоръжения и инструменти, които не отговарят на изискванията за ЗБУТ;
6. незабавно уведомява преките си ръководители за злополуки и/или аварии на строителната площадка, строежа, частта от строежа или работните места, за които отговаря;
7. разпределя работещите по работни места съобразно тяхната правоспособност, квалификация, знания и опит;
8. контролира:
  - а) планирането и безопасното извършване на разрушаване на сгради и съоръжения чрез предприемане на подходящи предпазни мерки, методи и процедури;
  - б) монтажа и демонтажа на стоманени или бетонни рамки и техните компоненти, кофражи, готови строителни елементи или временни опори и подпори;
  - в) правилното поддръжане и съхранение на строителната площадка на материалите, изделията и оборудването;
9. осигурява:
  - а) прекратяване на работата и извежда всички лица от строителната площадка, строежа или съответното работно място, когато има сериозна или непосредствена опасност за здравето или живота им или когато са налице условия, при които се изисква спиране на работа; при отсъствието му от строителната площадка тези задължения се изпълняват от посочени от него лица с необходимата квалификация;
  - б) ред и чистота на работните места и строителните площадки, за които отговаря;
  - в) координация на работата, когато скелетата, платформите и люлките се използват от няколко бригади;
10. определя:
  - а) работната зона и границите на опасната зона при преместване на строителни машини и механизация на строителната площадка; в случаите, когато машинистът няма достатъчна видимост, техническият ръководител определя към него сигналист;
  - б) местата на захващане на предпазните колани на работещите и на люлките, платформите и висящите стълби към сигурна и здрава опора и ежедневно контролира окачващите им приспособления преди започване на работа;
  - в) лице, което да контролира изправността, правилната експлоатация, прегледите, поддръжката и ремонта на работното оборудване (строителни машини, директни горивни устройства и др.);
  - г) лице, което да отговаря за изправността, правилното използване, прегледите, почистването и ремонта на санитарно-битовите помещения;
11. изпълнява в срок предписанията на контролните органи за ЗБУТ;
12. участва при анализиране на причините за допуснати трудови злополуки.

Чл. 27. Бригадирът на производствено звено (бригада):

1. отговаря и следи за спазването на изискванията за ЗБУТ от работещите от производственото звено (бригада);
2. в отсъствие на техническия ръководител разпорежда спиране на работата при заплахата за здравето или живота на работещите;
3. не допуска извършване на СМР от работещи извън поставените им задачи;
4. отговаря за реда и чистотата в помещенията или фургоните, които се използват от производственото звено (бригада) за битови цели.

Чл. 28. Операторите и работещите, на които е възложено управлението или използването на строителни машини, инструменти или строително-монтажни пистолети:

1. спазват инструкциите за експлоатация, инструкциите за безопасност и здраве и изискванията на наредбата за съответната машина или инструмент;
2. преди започване на работа проверяват изправността на машините и инструментите, а по време на работа следят състоянието им, като при установена неизправност прекратяват работата;
3. при съвместна работа със сигналист точно изпълняват подаваните сигнали;
4. изпълняват нарежданията на техническия ръководител, а в негово отсъствие - на заместника му или на бригадира, ръководещ изпълнението на съответния вид СМР, освен когато тези нареждания противоречат на изискванията за правилна и безопасна експлоатация на машината.

Чл. 29. При инструктажа работещите, които извършват СМР, се информират за задълженията им да:

1. спазват изискванията за безопасност и здраве при изпълняваната от тях работа;
2. се явяват на работа в трезво състояние и да не употребяват в работно време алкохол и упойващи вещества;
3. спазват указанията за безопасно движение на територията на строителната площадка и на работните места;

4. не извършват СМР, за които не притежават изискваната правоспособност или квалификация;
5. използват личните и други предпазни средства, когато това се изисква, и след употреба да ги връщат на съответното място;
6. (изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) преустановяват незабавно работа и да уведомяват непосредствения си ръководител за всяка ситуация:
  - а) (изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) за която имат основателни причини да считат, че са създадени условия, застрашаващи както тяхното здраве, така и здравето и/или живота на намиращите се в непосредствена близост лица;
  - б) когато е констатирана неизправност в машините, съоръженията, уредбите, инструментите, скелетата, платформите, люлките, защитните средства и др., вследствие на което може да възникне злополука, авария, пожар или взрив;
7. използват правилно машините, апаратите, съоръженията, уредите, инструментите, опасните вещества, транспортното оборудване и другите средства за производство, както и да не използват неизправни такива;
8. не прекъсват, променят или отстраняват произволно предпазните средства на машините, апаратите, инструментите, съоръженията и сградите;
9. сътрудничат в рамките на тяхната сфера на дейност на строителя и/или на координатора по безопасност и здраве за осигуряване на безопасна работна среда.

Раздел III Общи изисквания

Чл. 30. (1) Строителната площадка се определя и открива при условията и по реда на ЗУТ.

(2) (Доп., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Строителните площадки в урбанизирани територии, по пътища или на територията на действащи предприятия, включително изкопите за изпълнение или ремонт на подземни мрежи и съоръжения, се оградят с временни плътни огради съгласно изискванията на съответната общинска администрация и се сигнализируют със съответните знаци и табели, а при необходимост - и със светлинни сигнали.

(3) Необходимите ограждения на строителните площадки и изкопите на линейните инженерни мрежи извън урбанизираните територии се решават с инвестиционния проект.

(4) В случай че в близост до оградите преминават пътища или железопътни линии, разстоянието между оградата и пътния банкет или най-близката релса е най-малко 2,0 m.

Чл. 31. (1) На входа на площадката и на други подходящи места се поставят схеми с означение на местоположението на отделните подобекти и на маршрутите за движение на пътни превозни средства и на пешеходци.

(2) Движението на строителните машини и на пешеходците по строителните площадки при необходимост се регулира с пътни знаци в съответствие с нормативните изисквания за сигнализация на пътищата с пътни знаци. Опасните за движение участъци се заграждат или на границите им се поставят съответните знаци, а при ограничена или намалена видимост - и светлинни сигнали.

(3) За преминаването на пешеходци над изкопи се използват обезопасени проходни мостчета, които се осветяват през тъмната част от денонощието.

Чл. 32. (1) Помещенията за санитарно-битово и медицинско обслужване се използват за:

1. приготвяне и консумиране на храна и безалкохолни напитки;
2. преобличане, съхраняване и изсушаване на работното и личното облекло;
3. кратък отдих;
4. ношуване на строежа, когато това се налага от технологичния процес;
5. медицинско обслужване;
6. осигуряване на лична хигиена (тоалетни, бани, умивални и др.).

(2) (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) В случаите, когато възложителят предоставя на строителя за временно ползване завършени сгради от основното строителство, те се пригаждат към санитарно-хигиенните изисквания и изискванията за ПБ.

Чл. 33. (1) (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Разстоянията от санитарно-битовите помещения до складовете, в които се съхраняват материали, опасни за здравето на работещите, включително пожаро- или взривоопасни, се съобразяват със санитарно-хигиенните изисквания и с изискванията за ПБ.

(2) Санитарно-битовите помещения се разполагат в места, където в минимална степен има опасности от пропадания на почвата и експозиция на химични, физични и биологични агенти.

(3) Местата за хранене се разполагат на разстояние до 500 m от най-отдалеченото работно място на строителната площадка.

(4) Тоалетните се разполагат на разстояние до 75 m от най-отдалеченото работно място на строителната площадка и се свързват с канализационна мрежа, а при невъзможност се разполага химическа тоалетна.

(5) Крановете за промишлени води се означават със забрана за използването ѝ за пиене.

Чл. 34. (1) Помещенията за затопляне и местата за инструктаж на работещите се обзавеждат с пейки, маси, аптечки и носилки за оказване на първа помощ на пострадалите.

(2) (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Видът на отоплението, начинът на обмяна на въздуха и изпълнението на отоплителните и вентилационните инсталации в помещенията за събличане и почивка трябва да отговарят на санитарно-хигиенните изисквания и на изискванията за ПБ.

Чл. 35. Канализационната система на строителната площадка трябва да осигурява отвеждането на повърхностните води, за да не се допуска наводняване на пътищата, пътеките, проходите, железопътните линии, подкрановите пътища, местата, определени за паркиране на безрелсовите строителни машини, откритите складове, товаро-разтоварните площадки и др.

Чл. 36. (1) Строителните отпадъци се съхраняват по подходящ начин на специално оборудвана площадка. Строителят писмено определя за всеки строеж местоположението ѝ, конкретните дейности по управление на отпадъците и отговорните лица за тяхното изпълнение.

(2) Не се допуска изхвърляне на строителни отпадъци или елементи от работно оборудване през отвори на етажите. За тази цел се използват кранове, подемници, закрити улеи или други подходящи приспособления и съответна опаковка.

(3) Когато строителните отпадъци се изхвърлят от строежа посредством улеи (сметопроводи), те се изпълняват и монтират така, че да не запрашават или замърсяват работната и околната среда.

Чл. 37. (1) В опасните зони достъпът на лица, неизвършващи СМР, се ограничава по подходящ начин.

(2) Когато опасната зона излиза извън границите на строителната площадка, в резултат на което се ограничава, затруднява или спира движението, тя се определя със схема за временна организация и безопасност на движението.

(3) Опасните зони на работното оборудване в границите на строителната площадка се определят и означават, както следва:

1. при височина на строежа до 20,0 m опасната зона е не по-малко от 7,0 m;

2. при височина на строежа над 20,0 m опасната зона се определя с инвестиционния проект.

Чл. 38. (1) За обезопасяване на работното оборудване на строителната площадка се използват постоянни или временни ограждения (парапети, капази, мрежи, екрани и др.), прилагани при шахти, стълби, балкони, площадки, мостове, естакади, пешеходни пътеки, стърчащи части и части с остри ръбове и краища, движещи се машини и съоръжения, заготовки на материали, пръскащи или разливащи се течности, хвърчащи частици, метални стружки, стърготини и др.

(2) Прходите, подходите и входовете на строителната площадка, които се намират в опасните зони на работното оборудване, се осигуряват на не по-малко от 1,0 m извън габарита им с устойчиви и стабилни покрития (предпазни подове, козирки и др.) съобразно конкретните условия.

Чл. 39. (1) Опасните зони, където е възможно падане на товари при преместване с монтажен кран, се сигнализират с предупредителни знаци и табели. В тези зони се забранява достъпът на външни лица най-малко на 5,0 m от вертикалата на повдиганите товари.

(2) В случай че опасната зона по ал. 1 достига оградата на строителната площадка, върху нея се изгражда предпазна козирка.

(3) В случай че опасната зона по ал. 1 излиза извън оградата на строителната площадка или обхваща други строителни съоръжения, работата в нея се организира съгласно плана по безопасност и здраве.

(4) Не се допуска повдигане, преместване или спускане на всякакъв вид товари, монтажни елементи, оборудване и др. над обитаеми сгради, попадащи в опасната зона на товароподемно (монтажно) съоръжение.

Чл. 40. Отворите в строителни и конструктивни елементи (стени, етажни плочи, покриви и др.), които създават опасност за падане от височина:

1. се обезопасяват чрез парапети, ограждения или здраво покритие, които да понесат съответното натоварване;

2. се означават и/или сигнализират по подходящ начин.

Чл. 41. (1) При извършване на СМР в непосредствена близост до железен път и/или на работи по ремонт и поддръжка на железен път техническият ръководител осигурява безопасното преминаване на подвижния железопътен състав и безопасността на работещите на строежа, като следи за приближаващи се влакове или други железопътни возила и своевременно разпорежда отстраняване на хората, машините, съоръженията и инструментите на безопасно разстояние до преминаване на опасността.

(2) За механично обезопасяване на работно оборудване при железопътни и автомобилни пътища се използват:

1. светофарни уредби, бариери, мантинели, пътни знаци, маркировка и др.;

2. мостове или естакади за безопасно преминаване на или над тях.

(3) (Нова, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Не се допуска разтоварване и складиране на продукти на временни и постоянни пътища на строителната площадка или на железопътни линии, както и на разстояния, по-малки от 2,5 m до най-близкия край на пътното платно или железопътната релса.

Чл. 41а. (Нов, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) При наличие на железопътен клон на строителната площадка строителят съвместно със собственика на клона или експлоатационното дружество определя с инструкция мерките за безопасност съобразно конкретните условия при спазване на нормативните актове за железопътния транспорт.

Чл. 42. (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) При извършване на СМР над вода или в непосредствена близост до водното ниво работните площадки се оградят с предпазни парапети, а когато това е технически невъзможно, се използват предпазни колани и се осъществяват необходимите организационни и технически спасителни мероприятия, в т.ч. превозни средства.

Чл. 43. При извършване на СМР по фасади в населени места работната площадка задължително се ограда с предпазна мрежа, когато височината на пода на площадката е по-голяма от разстоянието, на което е възможно да преминават хора или превозни средства.

Чл. 44. (1) Поставянето и снемането на средства за колективна защита се извършват с използването на предпазен колан, закрепен към специално предпазно устройство или към конструкцията на строежа, при спазване на технологична последователност за осигуряване на безопасността на работещите.

(2) Премахнати по време на работа обезопасителни съоръжения, ограждения, покрития и др. се възстановят от строителя, който ги е премахнал.

Чл. 45. При строителство на високи сгради и съоръжения в най-високата им част се поставя:

1. мълниезащита;
2. временна светлинна маркировка в случай, че представляват опасност за въздухоплаването.

Чл. 46. При възникване на опасни условия (свличане на земен пласт, неочаквана поява на газове, поддаване на основата под строителни скелета, машини и съоръжения, недопустими деформации, скъсване на електрически проводници, откриване на взривоопасни вещества и др.) работата се преустановява и работещите напускат опасните места без нареждане. Работата се възобновява по нареждане на техническия ръководител след отстраняване на съответната опасност.

Чл. 47. (1) (Нова, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) При работа на места в ограничени пространства, където въздухът може да стане възпламеним или в него да се съдържат токсични или вредни вещества, или когато няма достатъчно кислород, въздухът трябва да бъде под постоянен контрол, като се предприемат и съответните подходящи мерки за предотвратяване на опасностите.

(2) (Предишен текст на чл. 47, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Строителни и монтажни работи в ограничени пространства (кладенци, тунели, траншеи, затворени и полузатворени съдове и др.) се извършват съгласно инструкция по безопасност и здраве, разработена за всеки конкретен случай.

Чл. 48. Строителни и монтажни работи в близост до откоси на изкопи се извършват след проверка от техническия ръководител за сигурността и обезопасяването им.

Чл. 49. При изкопни и подземни работи и при строеж на кладенци, тунели и други подобни съоръжения се предприемат подходящи мерки за безопасност, които включват:

1. предварително установяване и съответно минимизиране на опасностите от подземни мрежи и съоръжения;
2. оформяне на откоси или използване на подходящо укрепване;
3. предотвратяване на рискове, свързани с падане на хора, продукти и/или предмети и/или с проникване на вода;
4. осигуряване на вентилация на работните места;
5. осигуряване на безопасен достъп до работните места;
6. извеждане на работещите на безопасно място в случай на пожар, авария, затрупване или наводняване;
7. (изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) складиране на продукти или земна маса и движение на превозни средства или строителни машини на безопасно разстояние от изкопите и водните площи, а при необходимост поставяне на подходящи ограждения.

Чл. 49а. (Нов, ДВ, бр. 102 от 2006 г.)

(1) Строителните продукти, изделията и оборудването:

1. се доставят на строителната площадка след подготовката ѝ за съхранението им;
2. се транспортират и складираат на строителната площадка в съответствие с указанията на производителя и инструкциите за експлоатация.

(2) Правилата за складиране и съхранение на продукти и изделия, чиито размер, състав или други свойства могат да предизвикат увреждания на здравето на работещите, се разработват в инструкция по безопасност и здраве.

(3) Бутилки с пропан-бутан, кислород и други подобни под налягане се съхраняват отделно в проветряеми помещения в количества за сменна работа.

(4) Прахообразните продукти се доставят, разтоварват, транспортират и съхраняват, след като са взети мерки срещу разпращаване.

(5) Подложките за подпиране на елементи и фигури от строителни продукти и изделия трябва да имат достатъчна якост и повърхността им да е почистена, вкл. от сняг и лед.

Чл. 50. (1) Извършването на СМР на открито се преустановява при неблагоприятни климатични

условия (гръмотевична буря, обилен снеговалеж, силен дъжд и/или вятър, гъста мъгла, през тъмната част на денонощието или при прекъсване на изкуственото осветление и др.).

(2) Строителят своевременно информира работещите на строежите, за които отговаря, за очаквани резки промени в климатичните условия.

Чл. 51. (1) Подходните и пешеходните пътища и работните места на територията на строителната площадка се почистват непрекъснато от сняг и се посипват с подходящи материали срещу заледяване.

(2) На местата за полагане на подкранови пътища и за монтиране на машини и механизми, строителни скелета и инвентарни санитарно-битови помещения предварително се отстраняват снегът и ледът по тях. При последващо заснежаване или заледяване се вземат допълнителни мерки за укрепване.

(3) Образуваните се ледени висулки над входовете, тротоарите, местата на преминаване и проходите се почистват навреме, след ограждане.

(4) За избягване на обрушвания покривите на сградите периодично се почистват от навят сняг, като опасните места предварително се ограждат.

Чл. 52. (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) На строителната площадка се предвижда мивка за измиване на превозните средства и на строителните машини преди излизането им на уличната и пътната мрежа, когато това се изисква от съответната общинска администрация.

Чл. 53. (1) Енергоразпределителните инсталации и съоръжения, особено тези, които са изложени на климатични въздействия, подлежат на периодичен контрол и поддръжка на технико-експлоатационните им характеристики съобразно нормативните изисквания.

(2) Съществуващите върху територията на строителната площадка преди откриването ѝ инсталации, мрежи и съоръжения се идентифицират, ясно означават, проверяват и контролират.

Чл. 54. Преди началото на СМР за съществуващите на строителната площадка въздушни електропроводи се прилага една от следните мерки:

1. изместване на безопасно разстояние от района на строителната площадка;

2. изключване на напрежението в тях;

3. при невъзможност за изключване се поставят:

а) бариери (ограждения) или знаци и сигнали така, че да се осигури безопасно разстояние до електропроводите;

б) (изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) подходящи предупредителни устройства и висящи защиты, ако под тях ще преминават превозни средства.

Чл. 54а. (Нов, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Не се допуска извършване на СМР, както и разполагане на производствени бази, складове и санитарно-битови помещения в сервитутната/охранителната зона на електропроводи, газопроводи и други продуктопроводи.

Чл. 55. Скелетата, кофражите, подпорите и временните опори се проектират, оразмеряват, монтират, обезопасяват и поддържат така, че да могат да издържат действащите върху тях натоварвания и да се предотврати случайното им деформиране или задвижване.

Чл. 56. Шпунтовите стени и кесоните:

1. се изграждат, монтират, модифицират и демонтират само под контрола на консултанта;

2. се изпълняват от подходящ материал с достатъчна якост;

3. се осигуряват с подходящо приспособление така, че работещите да могат да се спасят при проникване на вода или материал;

4. се контролират през интервали и от лице, определено от строителя.

Чл. 56а. (Нов, ДВ, бр. 102 от 2006 г.)

(1) При извършване на товароподемни операции със:

1. керамични, каменни и газобетонни блокове, тухли, керемиди и други подобни строителни продукти с повдигателна уредба същите трябва да са пакетирани в контейнери, палети или пакети;

2. различни видове разтвори (варови, за мазилки и др.) се използват съдове, непозволяващи преобръщане или разсипване на материала;

3. тежки едрогобаритни елементи на и от превозни средства работещите трябва предварително да ги напуснат и да се отдалечат на безопасно разстояние от тях.

(2) Не се допуска направляване или придържане на повдигнатите материали с ръце и стоенето на работещите под товара или в непосредствена близост до него.

(3) Товарите се освобождават от захватните устройства след устойчивото им поставяне на съответното място.

Чл. 57. (1) Не се допуска използване на строителни машини и повдигателни съоръжения и уредби (с изключение на трамбовки, вибратори и инструменти) без изправна звукова и/или светлинна оперативна сигнализация.

(2) При работа с машини и съоръжения, които създават опасна зона, се подават предупредителни сигнали.

Чл. 58. (1) Сигнали с ръце и/или вербална комуникация се използват в случаите, когато се изискват, за направляване на работещите, извършващи рискови или опасни маневри.

(2) Сигналистът използва движенията на ръцете (китките) за направляване на маневрите или за указване начина на маневриране на работещ (оператор, машинист и др.), който приема сигналите.

(3) На сигналиста се осигурява възможност да наблюдава всички маневри визуално, без да бъде изложен на опасност. Когато това условие не е изпълнено, допълнително се разполагат един или повече сигналисти.

Чл. 59. (1) Сигналистът трябва да носи един или повече ярко оцветени предмети, по които да бъде лесно разпознат от оператора и останалите работещи.

(2) Операторът прекъсва извършваните маневри и изисква нови указания, когато не е в състояние да изпълни получените, при спазване на необходимите изисквания за сигурност.

Чл. 59а. (Нов, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Знаците, които се използват на строителната площадка в съответствие с изискванията на **Наредба № 4 от 1995 г. за знаците и сигналите за безопасност на труда и противопожарна охрана** (ДВ, бр. 77 от 1995 г.), трябва да са поставени устойчиво на подходящи места.

Раздел IV Работа на височина

Чл. 60. (1) Работи на височина се извършват при осигурена безопасност от падане на хора или предмети чрез подходящо оборудване, колективни и/или лични предпазни средства (напр. ограждения, скелета, платформи и/или предпазни (защитни) мрежи).

(2) Когато поради характера на работата използването на оборудването и средствата по ал. 1 е невъзможно, се предвиждат подходящи възможности за достъп с използването на анкерирани защитни съоръжения или предпазни колани, захванати към устойчива и здрава конструкция.

Чл. 61. Паданията от височина се предотвратяват чрез приспособления (съоръжения, ограждения), които са достатъчно високи и са изградени най-малко от защитна бордова лента за крака, главно перило за ръце и средно перило за ръце или чрез еквивалентно алтернативно решение.

Чл. 62. (1) За предотвратяване на риск от падане при работа на височина (вкл. на скатни покриви) се осигуряват средства за колективна защита от падане на хора, инструменти, продукти и др.

(2) Извършването на СМР на работни места, намиращи се под други работни места, се допуска, когато между тях са монтирани необходимите предпазни съоръжения.

(3) Около и под съоръжения за работа на височина (платформи, люлки, скелета и др.) се монтира предпазни козирки, проходи, ограждения и предпазни мрежи.

(4) Работещите на височина поставят инструментите си в специални чанта или сандъче, обезопасени срещу падане.

Чл. 63. (1) Издигането и свалянето на и от височина на всякакъв вид товари (строителни продукти, кофражни елементи, инструменти и др.) се извършват предимно по механизирани начин.

(2) Не се допуска ръчно изпълнение на работите по ал. 1 чрез хвърляне, ръчно подаване от ръка на ръка или с помощта на въжета, телове, армировъчна стомана и др.

Чл. 64. Работните платформи, проходните мостове и стълбите в границите на строителната площадка се оразмеряват така, че да имат достатъчна здравина и се обезопасяват и използват така, че да предпазят хората от падане или от падащи предмети.

Раздел V Пожарна безопасност (Загл. изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.)

Чл. 65. (1) (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Територията на строителната площадка се категоризира за ПБ и означава със знаци и сигнали съгласно нормативните изисквания.

(2) На видни места на строителната площадка се поставят табели със:

1. (изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) телефонния номер на местната служба за пожарна безопасност и защита на населението (ПБЗН);

2. адреса и телефонния номер на местната медицинска служба;

3. адреса и телефонния номер на местната спасителна служба.

(3) (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Пожароопасните материали и леснозапалими течности се съхраняват на строителната площадка в помещения и складове, отговарящи на нормативните изисквания за ПБ.

Чл. 66. (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.)

(1) За създаване на организация за ПБ на територията на строителната площадка строителят:

1. разработва и утвърждава инструкции за:

а) безопасно извършване на огневи работи и на други пожароопасни дейности, вкл. зоните и местата за работа;

б) пожаробезопасно използване на отоплителни, електронагревателни и други електрически уреди;

в) осигуряване на ПБ в извънработно време;

2. издава заповеди за:

- а) назначаване на нещатна пожаротехническа комисия;
- б) определяне на разрешените за тютюнопушене места;

3. следи за спазването на изискванията за предотвратяване и ликвидиране на пожари, както и за евакуация на работещите и намиращите се в зоната на пожара лица.

(2) При извършване на СМР на територията на обекти в експлоатация се спазват и правилата и нормите за ПБ на такива обекти.

(3) В случай на пожар или авария, свързана с последващи пожари, строителят или техническият ръководител незабавно уведомява съответната служба за ПБЗН.

Чл. 67. (1) (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Комисията по чл. 66, ал. 1, т. 2, буква "а" извършва най-малко две проверки годишно на състоянието на ПБ на строителната площадка.

(2) За ръководител на комисията по чл. 66, ал. 2, т. 2, буква "а" се определя представител на строителя.

(3) (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) За изпълнение на определените от комисията мероприятия за подобряване на ПБ на строителната площадка строителят издава заповед, в която се посочват съответните отговорници и сроковете за изпълнение.

Чл. 67а. (Нов, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Тютюнопушенето се разрешава само на местата, определени със заповедта по чл. 66, ал. 1, т. 2, буква "б", означени със съответните знаци или табели и снабдени с негорими съдове с вода или пясък.

Чл. 68. Вътрешните противопожарни кранове на обекти и сгради в експлоатация, на които е обособена строителна площадка, се разполагат на достъпни места, оборудвани с шлангове и струйници и затворени в plombирани касетки.

Чл. 69. (1) Пожарните табла се оборудват с подръчни уреди и съоръжения съобразно спецификата на строителната площадка.

(2) Подръчните противопожарни уреди и съоръжения на строителната площадка:

1. (изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) се зачисляват на лица, определени от техническия ръководител за отговорници по ПБ, на които се възлагат контролът и отговорността за поддържане и привеждане в състояние на годност на тези уреди и съоръжения;

2. периодично се проверяват от техническия ръководител, като резултатите се отбелязват в специален дневник;

3. не се използват за стопански, производствени и други нужди, несвързани с пожарогасене.

Чл. 70. (1) До подръчните уреди и съоръжения за пожарогасене, пожарните кранове и хидранти, сградите, складовете и съоръженията на строителната площадка се осигурява непрекъснат достъп.

(2) Уредите и съоръженията по ал. 1 се означават със съответните знаци и се поддържат годни за работа в зимни условия.

(3) Не се допуска оставяне и складиране на материали, части, съоръжения, машини и др., както и паркиране на механизация и превозни средства по пътищата и подходите към противопожарните уреди, съоръжения и инсталациите за пожароизвестяване и пожарогасене.

Чл. 71. (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) При работа със строителни продукти, отделящи пожаро- или взривоопасни пари, газове или прахове, не се допуска тютюнопушене, използване на открит пламък или огън, на нагревателни уреди, на превозни средства без искроуловители, на инструменти, с които при работа могат да се получат искри, както и на електрически съоръжения и работно оборудване, чиято степен на защита не отговаря на класа на пожаро- или взривоопасната зона в помещението или външните съоръжения.

Чл. 72. (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Не се допуска:

1. използването на нестандартни отоплителни и нагревателни уреди и съоръжения и на други горивни устройства;

2. съхраняването в строителните машини и в близост до кислородни бутилки на леснозапалими, горивни, пожаро- и взривоопасни вещества в съдове, количества и по начини, противоречащи на изискванията на ПБ;

3. доставката, използването и съхранението на строителната площадка на леснозапалими и горими течности, освен когато са създадени необходимите условия за това при спазване на съответните нормативни изисквания и указанията на производителя;

4. паленето на открит огън независимо от климатичните условия и частта на денонощието, както и тютюнопушенето на места, категоризирани или определени като пожаро- или взривоопасни;

5. подгриването на двигателите с вътрешно горене на строителните машини, както и на замръзнали водопроводни, канализационни и други тръбопроводи, с открит огън, електронагревателни уреди и др.;

6. окачването на дрехи, кърпи и други горими материали върху контакти, изолатори или други части от електрическите инсталации, както и сушенето им върху отоплителни или нагревателни уреди;

7. използването на хартия, картон, тъкани или други горими материали за направа на абажури за осветителни тела.

Раздел VI

Дейности при аварии
(Нов раздел, ДВ, бр. 102 от 2006 г.)

Чл. 73. (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.)

(1) В случай на авария строителят обявява аварийно положение и следи за изпълнението на мерките, заложените в плана за предотвратяване и ликвидиране на аварии.

(2) В случай на аварии, последствията от които могат да застрашат здравето и безопасността на лица извън строителната площадка, строителят или техническият ръководител незабавно уведомява съответната служба за гражданска защита.

Чл. 74. При подаване на сигнал за аварийно положение техническият ръководител или определено от него лице незабавно взема следните мерки:

1. по най-бърз и безопасен начин евакуира всички работещи;
2. (отм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.);
3. прекратява извършването на всякакви работи на мястото на аварията и в съседните застрашени участъци от сградата или съоръжението;
4. изключва напрежението, захранващо всякакъв вид оборудване в аварийния участък;
5. в най-кратък срок информира работещите, които са изложени или могат да бъдат изложени на сериозна или непосредствена опасност от наличните рискове, както и за действията за защитата им;
6. предприема действия и дава нареждания за незабавно прекратяване на работата и напускане на работните места;
7. организира ликвидиране или локализиране на пожара или аварията чрез използване на защитни и безопасни инструменти и съоръжения;
8. разпорежда отстраняването на безопасно място на работещите, които не участват в борбата срещу пожара или аварията;
9. при пожар спира действието на вентилацията, когато в аварийния участък има такава;
10. поставя дежурна охрана на входовете и изходите на строителната площадка;
11. не възобновява работата, докато все още е налице сериозна и непосредствена опасност.

Чл. 75. Строителят отменя аварийното положение след окончателно премахване на причините за аварията, при невъзможност за нейното повторение, разпространение или разрастване, както и при условие, че са взети всички необходими мерки за пълното обезопасяване на лицата и средствата при възстановяване на работата.

Глава втора
СТРОИТЕЛНИ МАШИНИ И УСТРОЙСТВА

Чл. 76. (Доп., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Строителните машини и устройства, вкл. техните елементи, закрепвания и опори, които работят или се предвижда да работят на строителната площадка, трябва да:

1. отговарят на изискванията на инвестиционния проект за извършване на предвидените СМР;
2. (нова, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) са правилно проектирани, конструирани и достатъчно устойчиви за използване за работата, за която са предвидени;
3. (предишна т. 2, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) са в добро техническо състояние, преминали съответното техническо обслужване, и да са безопасни за използване.

Чл. 77. (1) Товаренето, транспортирането, разтоварването, монтажът и демонтажът на строителни машини се извършват под ръководството на определено от строителя лице при взети мерки за безопасност.

(2) Опасните зони около строителните машини, извършващи дейностите по ал. 1, се означават в съответствие с инструкциите за експлоатация.

Чл. 78. Продуктите, машините, съоръженията и другите елементи, които посредством движението си могат да застрашат безопасността на работещите, при транспортиране и складиране се разполагат и стабилизират по подходящ и сигурен начин така, че да не могат да се приплъзват и преобръщат.

Чл. 79. (1) Едновременната работа на една площадка на две или повече самоходни машини и/или на машини, теглени от влекачи, се извършва съгласно плана за безопасност и здраве.

(2) Машините за извършване на земни работи се допускат до работа по терени с наклон не по-голям от предвидения в инструкцията за експлоатация.

Чл. 80. (1) (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Строителни машини и превозни средства се допускат до работа в близост до електропроводи, когато разстоянието между мислените вертикални повърхности, образувани от най-близката част на машината или товара и най-външната линия на електропровода, е по-голямо от разстоянията, посочени в табл. 1.

Таблица 1

Напрежение на електропровода, kV До 1 20 110 220 400 750

Разстояние, m	1,5	2	4	6	9	12
---------------	-----	---	---	---	---	----

(2) При превозване на извънгабаритни товари преминаването под електропроводи без изключване на напрежението им се извършва при спазване на посочените в табл. 2 минимални разстояния между най-високата точка на машината или товара и най-ниската точка на електропровода:

Таблица 2

Напрежение на електропровода, kV	До 1	20	110	220	400	750
Разстояние, m	1	2	3	4	6	8

Чл. 81. (1) Преди започване на работа в близост до електропроводи корпусите на строителните машини, с изключение на машините на гъсеничен ход, се заземяват посредством преносими заземления.

(2) (Изм. и доп., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) На определените за преминаване на строителни машини места от строителната площадка, намиращи се под електропроводи, се поставят табели, които показват напрежението и най-малката габаритна спрямо терена, като габаритната височина се маркира с висяща дъска.

Чл. 82. (1) Строително-монтажните пистолети се използват само по предназначение от обучени и инструктирани лица.

(2) Строителят, чиято собственост са строително-монтажните пистолети:

1. със заповед определя отговорник за наличността, раздаването и отчетността на пистолетите и зарядите за тях;
2. определя списъка на лицата, които ще използват строително-монтажни пистолети;
3. осигурява съхраняването на строително-монтажните пистолети и воденето на приходно-разходна книга;
4. осигурява тримесечни проверки за наличността, съхраняването и използването на строително-монтажните пистолети и зарядите за тях.

(3) Не се допуска:

1. съвместно съхраняване на строително-монтажните пистолети и зарядите за тях;
2. използване на комбинации от заряди и пирони, ако нямат указания за прилагане на производителя и не съответстват на материала, за който са предвидени;
3. когато стреля, операторът на пистолета да стои върху стълба;
4. използване на строително-монтажни пистолети върху повърхности, зад които се намират хора.

Чл. 83. (1) Работа с ръчни крикове със зъбна рейка се допуска, когато имат блокировка срещу спускане при спиране на повдигането. По време на работа се следи за изправността на зъбния механизъм и за състоянието на опората на крика.

(2) Работа с ръчни винтови крикове се допуска, когато са самоспиращи се.

(3) Работа с хидравлични крикове се допуска, когато е проверена тяхната годност и имат предпазен клапан или проверен манометър в съответствие с нормативните изисквания.

Чл. 84. (1) Криковете под повдигания товар се освобождават и се преместват, след като товарът се укрепи в повдигнато положение или се постави върху здрави опори.

(2) Хидравличните и пневматичните крикове трябва да са снабдени с устройства, осигуряващи бавно и плавно спускане на товара.

Чл. 85. При използване на специални устройства за повдигане (мачти, стрели, пирамиди и др.), към които се окачват ролкови блокове:

1. се отчита брутното тегло на повдигания товар и на всички допълнителни натоварвания;
2. всяко устройство се укрепва с достатъчен брой обтяжки, закрепени към здрава опора, която не изменя своето положение и не се деформира при натягането им.

Чл. 86. (1) Лебедки се монтират извън зоната на товарене, издигане и разтоварване.

(2) Работа с лебедки се допуска, когато:

1. имат автоматично действаща спирачка;
2. опорната им конструкция е стабилно монтирана и укрепена;
3. са оградени с парапет;
4. операторът има видимост за движението, товаренето и разтоварването;
5. въжето им не пресича проходите и пътеките за преминаване на хора.

(3) Не се допуска наличието на хора между обтегнатото въже и товара.

(4) Преди започване на работа се проверяват закрепването на въжето, състоянието на механизмите и др.

Глава трета СКЕЛЕТА, ПЛАТФОРМИ, ЛЮЛКИ И СТЬЛБИ

Раздел I Подготовка за работа

Чл. 87. (1) За извършване на СМР на височина се използват скелета, платформи и люлки, които имат инструкция от производителя за монтажа, експлоатацията, допустимите натоварвания, демонтажа и изисквания за безопасна работа.

(2) Скелета, платформи и люлки, които не отговарят на изискванията по ал. 1, както и тяхна комбинация от различен тип и вид може да се използват само след изчисляване и оразмеряване по индивидуален проект в съответствие с предназначението им.

Чл. 88. (1) Състоянието на скелетата, платформите и люлките се проверява от техническия ръководител и бригадира непосредствено преди тяхната експлоатация и редовно през определени от строителя интервали.

(2) При констатиране на неизправност не се започва работа. Когато неизправността е установи по време на работа, тя се преустановява.

Чл. 89. Не се допуска:

1. използване на скелета, платформи и люлки, когато:
  - а) не отговарят на изискванията на съпроводителната документация на производителя или на проекта или не са укрепени (анкерирани) към сградата или съоръжението;
  - б) имат деформирани, пукнати, корозирали, загнили или липсващи елементи;
  - в) разстоянието между пода и стената на сградата или съоръжението е по-голямо от 0,2 m;
2. натоварване на който и да е елемент от скелетата, платформите или люлките по начин, непредвиден в проекта или инструкцията за експлоатация, независимо от мястото и масата на товара;
3. складиране на продукти и отпадъци върху подовете на скелетата, платформите и люлките извън определените в инструкцията за експлоатация или проекта места;
4. укрепване на подемници и други повдигателни съоръжения към скелета, когато това не е предвидено в съответния проект;
5. поставяне на стъпките на скелетата и платформите върху случайни опори или върху конструктивни елементи на сградите и съоръженията, когато последните не са оразмерени за целта;
6. подлагане под стъпките на стойките на скелетата и платформите на нестабилни подложки (тухли, камъни, клинове, строителни отпадъци и др.); видът на подложките се определя от техническия ръководител съобразно конкретните условия.

Раздел II Скелета

Чл. 90. Монтирани скелета, които не са използвани в продължение на повече от един месец или са били изложени на неблагоприятни климатични въздействия, или след земетресения, реконструкция или всяко друго обстоятелство, което може да засегне (намали) тяхната якост (здравина) или устойчивост, се използват с разрешение на техническия ръководител на строежа.

Чл. 91. (1) Габаритната височина между два пода от скелето не трябва да е по-малка от 2,0 m.

(2) Не се допуска едновременно извършване на СМР от скеле на две съседни нива от работещи, намиращи се един над друг.

(3) Местата, определени за приемане на материалите върху скелето, се разместват най-малко на 10,0 m в хоризонтална посока.

Чл. 92. (1) Скелетата се монтират, демонтират и закрепват хоризонтално към сградата или съоръжението на места и по начин, определени с инструкция за експлоатация или с индивидуалния проект по чл. 87, ал. 2. Конструкцията, към която се закрепва скелето, както и връзката на закрепване се оразмеряват така, че да понесат анкерните усилия.

(2) Годността на скрепителните елементи се проверява преди монтажа им от техническия ръководител.

(3) При демонтаж на скелето отворите на по-долните нива от строежа се обезопасяват срещу падане на хора и предмети. Не се допуска хвърляне на елементите от скелето.

Чл. 93. (1) Изкачване и слизане по скеле се допуска само по обезопасени проходи чрез стълби, които са елемент на скелето.

(2) Площадките на всяко ниво, до което излиза стълбата на скелето, се обезопасяват с парапет от три страни.

Чл. 94. Подвижните кули от леко тръбно скеле в работно положение се укрепват, както следва:

1. при височина до 6,0 m - със стабилизатори;
2. при височина над 6,0 m - към неподвижна конструкция.

Чл. 95. (1) Подвижните скелета се съоръжават със застопоряващи устройства срещу внезапни премествания. По време на работа опорите на подвижното скеле се закрепват неподвижно.

(2) Не се допуска преместване (придвижване) на подвижно скеле, когато върху него има хора, материали, инструменти, отпадъци или др., както и при неблагоприятни климатични условия (силен вятър, заледен път и др.).

Раздел III Люлки и платформи

Чл. 96. (1) Люлки и платформи се използват в съответствие с изискванията на производителя им след:

1. статично изпитване с товар, надвишаващ номиналния с 50 %, в продължение на един час;
2. динамично изпитване с товар, надвишаващ номиналния с 10 %;
3. петнадесетминутно статично изпитване на приспособленията за окачване с товар, надвишаващ двукратно номиналния.

(2) Резултатите от изпитванията по ал. 1 се оформят със съответен акт.

(3) Всяките платформи ежедневно се проверяват с пробно натоварване преди започване на работа.

Чл. 97. (1) Площадката под работния обхват на люлката или платформата се маркира и огражда за ограничаване на достъпа на хора и машини.

(2) При всяко преустановяване на работата люлката се спуска на земята.

Чл. 98. Не се допуска:

1. извършване на други СМР над и под люлка или платформа, в която има хора;
2. носещите въжета на люлката при издигане и спускане да се допират и трият по издадени части на конструкцията;
3. свързване на съседни люлки с преходни площадки, стълби или с каквито и да е други връзки;
4. прекачване на работещи от люлки и/или автокули в изгражданите сгради и съоръжения.

Раздел IV Стълби

Чл. 99. (1) Слизането и изкачването на работещи по наклони, по-големи от 20°, се извършва по стълби, обезопасени с парапети.

(2) Изкачването на работещите по стълби на височина, по-голяма от 10,0 m, се допуска, при условие че стълбите са съоръжени с площадки за отдых, разположени във височина на разстояние не по-голямо от 10,0 m.

(3) Когато стълбите служат за достъп до площадка с повече работещи и има интензивно движение, се използват отделни стълби за изкачване и слизане.

(4) Стълбите трябва да имат достатъчна якост, да са обезопасени, правилно поддържани и използвани на съответните места и според предназначението им.

Чл. 100. Преди използване стълбите се изпитват на статично натоварване 1,2 kN, приложено към едно стъпало, в средата на намиращата се в експлоатационно състояние стълба.

Чл. 101. Преносими стълби се използват за извършване на СМР, когато:

1. е невъзможно или нецелесъобразно използването на стационарни стълби, на стълби с механично задвижване, скелета, работни платформи и други по-удобни и по-безопасни съоръжения;
2. няма забрана за използването им при извършване на съответния вид работа по реда на наредбата;
3. работата не е свързана с придържането на обемисти или тежки товари (кофраж, греди, дъски и др.);
4. не се пренасят товари, по-тежки от 0,2 kN, а при удължени стълби чрез наставяне - от 0,1 kN, или не се налага товарът да се държи с две ръце;
5. не се поставят в непосредствена близост до отвори в подове и стени, до остри стърчащи предмети, открити съдове с опасни течности и химикали и др., вследствие на което може да се увеличи размерът на травмите при падане;
6. теренът или подът е равен и нехлъзгав и не се налага ръчно придържане на някое от рамената на двураменни стълби;
7. са осигурени срещу преобръщане;
8. естеството на работата не изисква едновременното ѝ извършване от повече от един човек върху една стълба;
9. тежестта на лицето, използващо стълбата със или без допълнителен товар, не надвишава допустимото ѝ натоварване.

Чл. 102. Не се допуска използването на:

1. преносими стълби за извършване на работи по стени и тавани на височина, по-голяма от 3,5 m, и за изкачване на товари (тухли, камъни и др.);
2. нестабилни, подвижни или неосигуряващи стабилност конструкции (прясно боядисани или заледени стени, водосточни тръби, кръгли колони, мачти, стълбове, ъгли на сгради, тръби и др.) за горна опора на единична стълба.

Чл. 103. (1) Използването на висящи стълби се допуска по изключение с разрешение на техническия ръководител, при условие че са метални, имат съпроводителна документация от производителя им и са сигурно захванати в горния си край за подходящ конструктивен елемент.

(2) Не се допуска използване на висящи метални стълби, когато работещият не е обезопасен с предпазен колан, привързан към конструктивен елемент или към стълбата.

ДОПЪЛНИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 1. По смисъла на тази наредба:

1. **“Възложител”** е всяко физическо или юридическо лице, за което се изготвя и изпълнява инвестиционният проект и има качеството на възложител по смисъла на ЗУТ.
2. **“Строител”** е лицето, определено в ЗУТ, което самостоятелно наема работещи по трудово правоотношение.
3. **“Проектант”, “консултант” и “технически ръководител”** са лицата, определени в ЗУТ.
4. **“Упълномощено от възложителя лице”** е физическо или юридическо лице, което представлява възложителя въз основа на нотариално заверено пълномощно или договор с изричен текст за упълномощаване да извършва дейности, свързани с възлагане на проектирането и/или изпълнението и/или контрола на строежа.
5. **“Координатор по безопасност и здраве за етапа на инвестиционното проектиране”** е всяко физическо или юридическо лице, на което е възложено от възложителя и/или от упълномощеното лице да изпълнява задачите, посочени в чл. 7.
6. **“Координатор по безопасност и здраве за етапа на изпълнение на строежа”** е всяко физическо или юридическо лице, на което е възложено от възложителя и/или от упълномощеното лице да изпълнява задачите, посочени в чл. 11.
7. **“Подизпълнител”** е всяко физическо или юридическо лице, на което е възложено от строителя да извършва част от задълженията му.
8. **“Бригадир”** е работещ, на който е възложено от строителя или от техническия ръководител да организира и ръководи трудовия процес при извършване на отделни или комплекс СМР от двама и повече работещи, за което е специално инструктиран.
9. **“Оператор”** е лице, на което е възложено да монтира, управлява, настройва, поддържа, почиства, ремонтира или транспортира строителна машина.
10. **“Работодател”** е всяко физическо лице, юридическо лице или негово поделение, което самостоятелно наема работещи по трудово правоотношение, както и всеки, който възлага работа и носи цялата отговорност за организационно и икономически обособено образование (предприятие, учреждение, организация, кооперация, стопанство, заведение, домакинство, дружество и др.).
11. **“Работещ”** е лицето, определено в допълнителните разпоредби на **Наредба № 7 от 1999 г. за минималните изисквания за безопасни и здравословни условия на труд на работните места и при използване на работното оборудване.**
12. **“Лице, самостоятелно упражняващо трудова дейност”** е всяко лице, което самостоятелно упражнява професионалната си дейност за извършване на СМР на строежа и не е работодател или работещ.
13. **“Строителна площадка”, “строежи” и “строителни и монтажни работи”** са понятията, определени в допълнителните разпоредби на ЗУТ.
14. **“Временни и подвижни строителни площадки”** са всички строителни площадки, на които се извършват СМР.
15. **“Екסקавация”** е издълбаване, разбиване на скали и други със земекопни машини или взрив.
16. **“Техническа ликвидация”** е съвкупност от дейности по премахване на въгледобивните мощности, включително обслужващите ги промишлени площадки.
17. **“Консервация”** е съвкупност от дейности и мерки за съхраняване на въгледобивните мощности, машини и съоръжения, включително промишлени площадки в състояние на техническа и технологична готовност за работа.
18. **“Здравословни и безопасни условия на труд”, “минимални изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд”, “средство за колективна защита” и “лично предпазно средство”** са понятията, определени в допълнителните разпоредби на ЗЗБУТ.
19. **“Работно място”, “работно оборудване” и “опасна зона”** са понятията, определени в допълнителните разпоредби на **Наредба № 7 от 1999 г. за минималните изисквания за безопасни и здравословни условия на труд на работните места и при използване на работното оборудване.**
20. **“Строителни машини”** са всички видове машини, които се използват за извършване на СМР.
21. **“На височина” и “от височина”** е височина, по-голяма от 1,5 m, мерено от пода или терена.
22. **“Тъмната част на денонощието”** включва освен нощта и преходните периоди на здрач и разсъмване, през които е намалена нормално необходимата видимост за работа.

§ 2. (Отм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.)

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 3. Тази наредба се издава на основание **чл. 276 , ал. 1 от Кодекса на труда** и влиза в сила шест месеца след обнародването ѝ в “Държавен вестник”.

§ 4. Указания по прилагане на наредбата дава министърът на труда и социалната политика съгласувано с министъра на регионалното развитие и благоустройството.

§ 5. В Наредба № 7 от 1999 г. за минималните изисквания за безопасни и здравословни условия на труд на работните места и при използване на работното оборудване (обн., ДВ, бр. 88 от 1999 г.; изм., бр. 48 от 2000 г., бр. 52 от 2001 г.; изм. и доп., бр. 43 от 2003 г.) се правят следните изменения:

1. Заглавието след **чл. 4:**

“Глава втора
ПРОЕКТИРАНЕ И СТРОИТЕЛСТВО”,
се заличава.

2. **Членове 5 - 9, чл. 10а - 10к, чл. 47а, чл. 224** се отменят.

3. В **§ 1 от допълнителните разпоредби** т. 11 - 20 се отменят.

§ 6. В Наредба № 3 от 2003 г. за съставяне на актове и протоколи по време на строителството (ДВ, бр. 72 от 2003 г.) се правят следните изменения:

1. В **чл. 7, ал. 3, т. 2** думите “проекта за организация и изпълнение на строителството, когато такъв се изисква” се заменят с “плана за безопасност и здраве”.

2. В **§ 1, т. 2 от допълнителните разпоредби** думите “проекта за организация и изпълнение на строителството” се заменят с “плана за безопасност и здраве”.

3. В **приложения № 1 - 17** абривиатурите “ПОИС (РПОИС)” се заменят с думите “план за безопасност и здраве”.

§ 7. Отменя се Правилникът по безопасността на труда при строителните и монтажните работи (Д-02-001) (утвърден от ЦС на БПС, С., 1982 г.; изм. и доп., заповед № 268 от 17.XI.1997 г. на министъра на труда и социалната политика, ДВ, бр. 4 от 1998 г.).

Приложение № 1
към чл. 2, ал. 2
(Попр., ДВ, бр. 98 от 2004 г.)
Извършване на земни работи

1. Общи изисквания

1.1. Преди започване на изкопните работи се извършва:

1.1.1. почистване и временно повърхностно отводняване на строителната площадка;

1.1.2. монтиране на ограждащите и предпазните съоръжения;

1.1.3. отстраняване на хумусния пласт;

1.1.4. геодезическо трасиране на оси и контури на земните съоръжения;

1.1.5. изграждане на временни пътища;

1.1.6. подготовка и доставка на необходимите продукти и приспособления за извършване на земни работи (укрепителни елементи, стълби и др.).

1.2. В зоните на подземни мрежи или съоръжения земните работи се извършват с писменото съгласие на собственика или на експлоатиращия проводите и/или съоръженията.

1.3. При невъзможност за определяне на точното местоположение на подземните мрежи и съоръжения или когато има съмнения за верността на подземния кадастър, ръчно се изкопават шурфове, перпендикулярно на трасето на подземните мрежи, за установяване на действителното местоположение и вида на подземните мрежи и съоръжения.

1.4. Преди започване на земни работи в участъци с възможно патогенно заразяване на почвата (гробнище, екарисаж и др.) се изисква разрешение от санитарните органи.

1.5. Преди започване на земните работи техническият ръководител осигурява означаването върху терена или на подходящо място със знаци и/или табели на съществуващите подземни мрежи или съоръжения в план и дълбочина.

1.6. Изкопите за извършване на проучвателни работи, като шурфове, шахти, кладенци и др., се засипват след използването им.

1.7. В зоните на подземни мрежи или съоръжения земните работи се извършват под непосредственото ръководство на техническия ръководител или бригадира, а в охранителната зона на проводници под напрежение или на действащ продуктопровод - под наблюдението и на представител на собственика им.

1.8. Не се допуска извършване на земни работи със строителни машини на разстояние, по-малко от 0,2 m от подземни мрежи или съоръжения.

1.9. При изкопаване на траншеи и ями в населени места (улицы, дворове и др.) или на места, където има движение на хора и превозни средства, строителят е длъжен да постави защитни ограждения, сигнализиращи с предупредителни знаци и табели, а през нощта - със сигнално осветление.

- 1.10. При изкопни работи за полагане на тръбопроводи се осигурява технологично разстояние с широчина най-малко 15,0 m от двете страни на траншеята за безопасно преминаване на строителните машини.
- 1.11. В изкопите, където е възможна поява на опасни газове или пари, се извършват периодични измервания, съобразно резултатите от които техническият ръководител дава съответните разпоредения.
- 1.12. За влизане и излизане от изкопа се поставят стълби с широчина най-малко 0,7 m така, че горният им край да е на височина 1,0 m над терена.
- 1.13. Преди започване на работа в изкопи с дълбочина, по-голяма от 1,5 m, техническият ръководител или бригадирът проверява устойчивостта на откосите или укрепването.
- 1.14. Разстоянието от въртящите се части на платформата на багера до автосамосвала не трябва да е по-малко от 1,0 m.
- 1.15. При извършване на изкопни работи с багер с права лопата:
- 1.15.1. предварително се отстраняват едри камъни, буци, пънове и образувалите се козирки от горния ръб на откоса с оглед предотвратяване на падането им в забоя;
- 1.15.2. височината на откоса се определя така, че в процеса на работа да не се образуват козирки от почва.
- 1.16. Не се допуска завъртане на стрелата на багера, преди да е завършено напълването на коша и отделянето му от забоя.
- 1.17. При прекъсване на работа кошът на багера се спуска на земята, като багерът се застопорява, а при движение по пътища стрелата се поставя по надлъжната ос на машината и кошът се спуска на разстояние 1,0 m от земята.
- 1.18. При ръчни изкопи вертикалното разстояние между междинните площадки за изхвърляне на изкопаната земна маса не трябва да е по-голямо от 1,5 m, а широчината им да е не по-малка от 1,0 m. Площадките се обезопасяват откъм изкопа най-малко с бордови дъски.
- 1.19. Прехвърлянето на изкопаната земна маса от площадка на площадка по височина се извършва непрекъснато, без престояване и натрупване.
- 1.20. Не се допуска разполагане на работни площадки върху елементи от укрепването на откосите, стъпване и ходене по елементите, както и поставяне на продукти и съоръжения върху тях.
- 1.21. При спускане или издигане на строителни елементи, продукти и др. във или от изкопа, както и при копаене с багер с грайферен кош в дълбочина на укрепен изкоп се следи за запазване на целостта и устойчивостта на укрепването.
- 1.22. Изкопните работи се преустановяват при:
- 1.22.1. откриване на неизвестни подземни мрежи или съоръжения до получаване на разрешение от собственика им;
- 1.22.2. поява на условия, различни от предвидените, до изпълнение на съответните предписания на проектанта;
- 1.22.3. откриване на взривоопасни материали до получаване на разрешение от съответните органи.
- 1.23. Извършването на изкопни работи или на други видове СМР в изкопи след временното им спиране или замразяване се възобновява по нареждане на техническия ръководител след проверка за устойчивостта на откосите или укрепването им и отстраняване на констатираните неизправности и опасности.
- 1.24. Разполагането на земна маса, строителни продукти, съоръжения и др., както и движението на строителни машини се допускат извън зоната на естественото срутване на откосите на изкопите на разстояние не по-малко от 1,0 m от горния им ръб. В случай на укрепени изкопи тези дейности могат да се извършват и в зоната на естественото срутване на откосите на изкопите, когато при оразмеряване на укрепването им са взети предвид съответните натоварвания.
- 1.25. Не се допускат:
- 1.25.1. извършването на изкопни работи чрез подкопаване;
- 1.25.2. преминаването и престоят на хора, както и изпълнението на други видове СМР в обсега на действие на строителна машина (багер, булдозер, скрепер, валяк и др.), изпълняваща земни работи;
- 1.25.3. повдигането и преместването на обемисти предмети като скални късове, дървета, дънери, части от основи на стени на сгради или съоръжения, строителни елементи и др. с работните органи на земекопни строителни машини.
- 1.26. При почивка или престой земекопните строителни машини се изтеглят (преместват) на разстояние, по-голямо от 2,0 m, от края на зоната на естественото срутване на откосите, като работният орган на машината се оставя опрян върху терена.
- 1.27. (Попр., ДВ, бр. 98 от 2004 г.) При движение или стационариране на строителните машини близо до горния ръб на земните откоси стъпката на ходовото колело или опората трябва да са извън зоната на естественото срутване на откоса, като се спазва минимално допустимото разстояние от долния ръб на откоса до ходовите колела или опорите, дадено в таблицата:

Видове почви	Дълбочина на изкопа, m					
	1	2	3	4	5	6

Песъчлива или чакълеста	2,0	3,0	4,3	5,5	7,0	8,5
Глинест пясък	1,5	2,5	3,5	4,5	5,5	6,5
Песъчлива глина	1,0	2,0	3,0	4,0	4,7	5,5
Глина, льос (сух)	1,0	1,7	2,2	3,0	3,7	4,5

1.28. При повишена влажност на почвите посочените в таблицата разстояния се увеличават с 1,0 m. Когато тези разстояния не могат да бъдат спазени, откосите се укрепват, като се отчита конкретното натоварване.

1.29. Не се допуска извършването на изкопни работи при наличие на почвени води, създаващи опасност от наводняване или срутване на откосите или укрепването, както и в преовлажнени, песъчливи, льосовидни и насипни почви без укрепване.

1.30. При извършване на изкопни работи в земни пластове, където има опасност от бързо проникване на вода, техническият ръководител предвижда необходимите мерки (вкл. аварийни площадки) за незабавно евакуиране на работещите в случай на внезапно наводняване и осигурява непрекъснато аварийно изпомпване на водата. Аварийните помпи се съоръжават и с резервен агрегат за захранване с електрически ток. Работите се възобновяват след отводняване и допълнително укрепване на изкопите.

1.31. Извършването на СМР в изкопи, подложени на навлажняване след изпълнението им, се допуска, след като се вземат мерки срещу обрушване на откосите (временно прекратяване на работата, намаляване на наклона на откоса и др.).

1.32. Не се допуска отстраняване на дефекти, регулировки, смазване, слизане и качване от и на земекопно-транспортните машини по време на движение, както и използване на товарачни земекопни машини при глинести почви в дъждовно време.

1.33. При извършване на земни работи с хидромонитори:

1.33.1. в работната зона на хидромонитора и в работния участък на предходните три дни се поставят предупредителни знаци или предпазни ограждения;

1.33.2. хидромониторът се разполага така, че да е отдалечен от стената на работния участък на разстояние не по-малко от височината му, а от въздушни електропроводи да е на два пъти по-голямо разстояние от радиуса на действие на водната струя;

1.33.3. мястото на събиране на земната пулпа се означава с предупредителни знаци така, че да са видими от разстояние;

1.33.4. на разстояние не по-голямо от 10,0 m от работното място на оператора на водопровода се поставя спирателен кран с оглед прекратяване на водоподаването в аварийни ситуации.

1.34. При извършване на земни работи с булдозери работният нож се спуска на терена при прекъсване на работата и се подпира върху здрави и стабилни опори при извършване на ремонтни работи под него.

1.35. При работа с товарачни земекопни машини не се допуска:

1.35.1. машините да работят в дъждовно време върху глинести почви с напречен наклон;

1.35.2. да се стои под вдигнат кош;

1.35.3. да се прави завой със забит в почвата нож;

1.35.4. движение по терен с напречен наклон, по-голям от 10° - при изкачване, и по-голям от 25° - при спускане.

2. Изпълнение на неукрепени изкопи

2.1. Ями и траншеи с вертикални стени без укрепване в нескални и незамръзнали почви над нивото на почвените води и отдалечени от подземни мрежи или съоръжения се изкопават на дълбочина не по-голяма от:

2.1.1. в насипни, песъчливи и чакълести (едрозърнести) почви - 1,00 m;

2.1.2. в глинести пясъци - 1,25 m;

2.1.3. в песъчливи глинени и глинени - 1,50 m;

2.1.4. в особено плътни нескални почви - 2,00 m.

2.2. Строителни и монтажни работи в изкопи с вертикални стени и без укрепване се извършват, след като техническият ръководител установи изправното и безопасно състояние на стените на изкопите.

2.3. При изпълнението на изкопните работи техническият ръководител и бригадирът са длъжни да следят за устойчивостта на откосите и при поява на пукнатини, успоредни на ръба на изкопа, на надвиснали камъни или козирки или при опасност от свличания или обрушвания да разпоредят на работещите незабавно излизане от изкопа и извеждане на строителните машини от застрашените участъци. Техническият ръководител може да разпорежи намаляване на наклона на откосите в съответните участъци или укрепването им само след съгласуване с проектанта.

2.4. При изграждане на шлицови стени изкопаните секции се покриват с плътна настилка от щитове за предпазване от падане на работещи в тях.

3. Изпълнение на укрепени изкопи

3.1. Изкопи с вертикални стени и с височина, по-голяма от допустимата за неукрепени изкопи, се укрепват от нивото на терена.

3.2. Укрепителните елементи не трябва да са криви, корозирали, изгнили или без необходимата якост.

3.3. Укрепването на изкопите се демонтира по нареждане и съобразно указанията на техническия ръководител отдолу нагоре, следвайки темпа на засипване на изкопа, без да се създава опасност за работещите или за съоръженията в изкопите.

3.4. В случай на свличане на земна маса или при поява на друга опасност по време на демонтажа на укрепването на изкопите работещите незабавно преустановяват работа, излизат от изкопите и уведомяват техническия ръководител, а в негово отсъствие - бригадира.

3.5. В случай че демонтажът на укрепването на изкопите продължава да създава опасност за работещите и съоръженията и не може да се извърши безопасно, техническият ръководител може да разпорежи укрепването да бъде изоставено и засипано след получаване на съгласие от възложителя.

4. Изпълнение на кладенци

4.1. Ръчно изкопаване на кладенци с дълбочина, по-голяма от 1,5 m, се извършва при укрепване, което се изпълнява едновременно с увеличаване дълбочината на изкопа.

4.2. При издигане и спускане на кофата за ръчно копаене, както и на тръби или други товари в ями и кладенци работещите застават под специално изградена козирка или на безопасно разстояние.

4.3. При изнасяне на изкопаната земна маса с кофа и лебедка куката за закачване трябва да има осигурително устройство срещу самоволно или случайно откачване.

4.4. Кофата с изкопана земна маса не трябва да се препълва и да се поставят отгоре едри буци или камъни.

4.5. Кофата за ръчно копаене се издига по сигнал, подаден от работника, който последен я е напълнил. Тя се спуска по сигнал на работника, управляващ лебедката.

4.6. В процеса на изкопаване на кладенеца работещите влизат и излизат от него по обезопасени стълби, стабилно опрени в дъното или закрепени към укрепването на кладенеца.

4.7. При механизирано изкопаване на кладенци се забранява влизането на хора в тях преди окончателното им укрепване с укрепителни пояси или с готови конструктивни пръстени или рамки, спускани от терена.

5. Извършване на насипни работи и вертикална планировка

5.1. Широчината на насипните участъци за движение на валяци и трамбовъчни машини трябва да осигурява безопасното движение на машините на разстояние от горния ръб на откоса на насипа, предотвратяващо свличането на откоса.

5.2. При уплътняване на земни маси в близост до съществуващи сгради и съоръжения се взема предвид въздействието на уплътняващите машини върху тях.

5.3. Обратни насипи се изпълняват по нареждане на техническия ръководител, след като бетонът на подземните съоръжения е набрал 70 % от крайната якост, или по указание на проектанта.

5.4. Уплътняването на обратния насип започва от участъците в близост до подземните съоръжения (фундамент, подпорна стена и др.) с постепенно отдалечаване от тях.

5.5. При послойно уплътняване на обратни насипи демонтажът на укрепването се извършва отдолу нагоре в процеса на насипването.

5.6. При изпълнение на обратни насипи:

5.6.1. на фундаменти на различни нива уплътняването започва от най-дълбоките места;

5.6.2. едностранно на подпорни стени, фундаменти и др. се вземат мерки за осигуряване на устойчивостта на конструкцията;

5.6.3. с широчина, по-малка от 0,7 m, не се допуска механизирано трамбоване и слизане на работещи в траншеята; в тези случаи се използват други методи и средства за обратно насипване и уплътняване.

5.7. Не се допуска:

5.7.1. оставянето на прикачни валяци по наклонени терени, без да са застопорени;

5.7.2. изнасянето на работния орган на булдозери или товарачни машини навътре от ръба на откоса при напречното им движение по време на извършване на обратни насипи;

5.7.3. работа с електротрамбовки при дъжд или гръмотевици;

5.7.4. достъпът на лица в радиус 10,0 m при работа с булдозери.

Приложение № 2

към чл. 2, ал. 2

(Изм. и доп., ДВ, бр. 102 от 2006 г.)

Изграждане на стоманобетонни конструкции

1. Подготовка за изпълнение

1.1. Преди започване на кофражни, армировъчни и бетонови работи техническият ръководител осигурява безопасното им изпълнение, като взема подходящи мерки за предпазване на работещите от възможни рискове.

1.2. Инсталациите за пълзящ кофраж, за пакетно-повдигани плочи или за други видове технологии, свързани с полагане на бетон, се обслужват от оператори, които преминават съответно обучение.

1.3. Не се допуска използване на технологични инсталации, комбинирани от различен тип и вид, освен когато това е определено в инвестиционния проект.

1.4. Извършване на СМР, следващи кофражните работи, от работните площадки на кофража се допуска от техническия ръководител след укрепване на кофража в проектно положение.

1.5. Армировъчни работи, полагане и уплътняване на бетонна смес на височина се извършват от устойчиви и безопасни платформи или скелета.

1.6. Преминаването със или без ръчни колички върху кофраж, монтирана армировка и прясно излят бетон става по стабилно поставени върху подложки пътеки.

1.7. (Нова, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Не се допуска поставяне и складиране на кофражни платна и елементи, на армировка и др. на стълбищни площадки, стълбища, балкони, наклонени плоскости, на места за преминаване и на проходи, както и в непосредствена близост до непокрити отвори и до външните контури на сгради и съоръжения.

2. Общи изисквания при извършване на кофражни работи

2.1. При монтаж на кофраж на няколко нива едно над друго всяко следващо ниво се монтира само след укрепване на долното ниво.

2.2. Не се допуска изкачването по кофражите по време на монтажа им, както и стъпването и движението върху монтираните части без специални приспособления.

2.3. Подготовката, оразмеряването, сглобяването, разглобяването, ремонтирането и почистването на кофража се извършват по възможност извън строежа, в границите на строителната площадка.

2.4. Кофражните елементи се подреждат на строителната площадка преди започване на работа по вид и последователност на технологичните операции.

2.5. Материалите за изготвени на площадката кофражи и за вложки се проверяват преди използването им от техническия ръководител и от бригадира за установяване на тяхната годност.

2.6. Не се допуска:

2.6.1. придвижване на хора и поставяне на други елементи и товари по недовършен и недостатъчно укрепен кофраж;

2.6.2. оставяне във вертикално или наклонено положение на кофраж преди укрепването му;

2.6.3. оставяне на стърчащи свързващи елементи при изработката и монтирането на дървен кофраж;

2.6.4. хвърлянето от височина на кофражни платна и елементи.

2.7. По краищата на кофража при необходимост (напр. за плочи и за външни стени) се монтира работна площадка с предпазен парапет.

2.8. Стенният кофраж се монтира след изпълнението на хоризонталната конструкция под него, когато не е предвидено друго решение със съответно предписани мерки по безопасност.

2.9. Предплочи, предстени или друг уедрен оставащ кофраж се монтират съобразно указанията на производителя.

2.10. Вертикалните стойки и подпори се поставят върху равна повърхност, като при необходимост се използват подложки от материали, осигурени срещу приплъзване.

2.11. Стойките и подпорите на кофража за хоризонтални конструктивни елементи се отстраняват след снемане на страничния кофраж.

2.12. Декофрирането на елементи от сгради и съоръжения се извършва поетапно и внимателно по нареждане и съобразно указанията на техническия ръководител.

2.13. При декофрирането работещите използват предпазни очила, а при работа на височина с опасност от падане - предпазни каски и колани.

3. Пълзящ кофраж

3.1. Пълзенето на кофража започва, след като техническият ръководител е установил годността на кофражните платна, на инсталацията и на съоръженията към тях и е дал нареждане за започване на работа.

3.2. Не се допуска едновременното изпълнение на подови конструкции и пълзенето на кофража, когато това не е предвидено в инвестиционния проект.

3.3. Преди започване на всяка смяна:

3.3.1. дежурните оператори и електромонтьори проверяват изправността на инсталациите, съоръженията, механизмите, устройствата и др., като резултатите от проверката се отбелязват в дневника на строежа;

3.3.2. сменният бригадир проверява изправността на елементите на пълзящия кофраж (кофражни платна, работни платформи, предпазни парапети, огради и козирки, временни стълби, капацы на люковете и др.) и окачването на висящите работни платформи.

3.4. Придвижването на хора между платформата на бандерата и горната платформа на пълзящия кофраж се извършва по обезопасено преходно мостче с широчина не по-малка от 0,8 m.

3.5. Елементите на пълзящия кофраж, инсталацията за пълзене и съоръженията към нея се демонтират при естествено осветление под ръководството на техническия ръководител.

4. Едроразмерен кофраж

4.1. Комплектите едроразмерен кофраж се съхраняват на строителната площадка на отводнени и подравнени складови площи с твърдо покритие.

4.2. Елементи от едроразмерен кофраж, конзоли, скелета и площадки се използват след установяване на тяхната годност от техническия ръководител или бригадира непосредствено преди използването им.

4.3. Декофрирането на стоманобетонни полета с по-големи отвори, коффрирани с повече от една подпорна кофражна маса (обемна клетка или полуклетка), се извършва след изпълнение на временните подпирания и по нареждане на техническия ръководител.

4.4. Безподпорните кофражни маси се декофрират и издърпват извън контура на сградата чрез ограничително въже, закачено към конструктивен елемент на сградата, по начин, не позволяващ случайното падане на масата.

4.5. Декофрирането на подпорни кофражни маси със или без използването на хидравлична количка и на обемни кофражи с ходови колела се извършва при задължително използване на ограничител срещу изпадането им извън сградата.

4.6. Не се допуска повдигане и преместване на стенни платна от едроразмерен кофраж при силен вятър.

5. Пакетно-повдигани плочи

5.1. Повдигателната инсталация се монтира и демонтира под ръководството на техническия ръководител.

5.2. Не се допуска използване на повдигателна инсталация:

5.2.1. чиято хидравлична система няма автоматична регулация или блокировка, осигуряваща равномерно повдигане на отделните агрегати, и при липса на блокировки за спиране при достигане на максималното допустимо налягане;

5.2.2. преди установяване на изправността и годността ѝ от техническия ръководител.

5.3. Мрежовото захранване на повдигателната инсталация се свързва към самостоятелен извод на главното захранващо електротабло. Изводът се означава с трайна табела, със светлинна сигнализация при включено напрежение, със селективни предпазители, отговарящи по стойност на номиналния товар, и с ръчно задействащ се прекъсвач, който може да се заключва.

5.4. Преди започване на повдигателния процес на най-горната плоча от пакета се монтира предпазен парапет и се поставят знаци и табели за опасностите, свързани с технологичния процес (поражения от електрически ток, падане от височина и др.).

5.5. Повдигането на пакета плочи и отлепването на етажните плочи се извършва с указанията и след разрешение на техническия ръководител.

5.6. Не се допуска отлепване на етажната плоча преди окончателното заваряване на всички ъгли и фасадни колони, както и отлепването на следващата по-горна етажна плоча преди окончателното заваряване на всички колони в по-долния етаж.

5.7. Освободените гирлянди под монтирана плоча се отвиват от работна платформа, като не се допуска използване на стълби.

5.8. В случаите, когато повдигането на пакета плочи е предвидено да започне, без да са изпълнени стълбищните клетки, предварително се осигуряват временни стълбища.

5.9. В случай че по време на отлепването на плочите от пакета се появят смущения в повдигателните механизми или други отклонения в технологичния процес, работата се преустановява незабавно до отстраняване на причините.

6. Извършване на армировъчни работи

6.1. Обработката на армировка и изправянето на кангална стомана се извършват само на оградени и обезопасени за целта места.

6.2. При обработка на армировъчни пръти, излизащи извън габаритите на работната маса, се поставя предпазна мрежа или щит за защита на преминаващите работещи.

6.3. Не се допуска рязане с ръчни ножици на парчета стоманени пръти, по-къси от 0,30 m.

6.4. Пригответената армировка се пакетира съобразно изискванията за транспортиране и складиране и последователността на монтажа.

6.5. Армировъчните скелети, поставени преди монтиране на кофражните форми, се осигуряват срещу преобръщане или падане.

6.6. При изпълнение на армировка на подове придвижването на работещи по нея се допуска само върху специално разположени пътеки от дървен или друг подходящ материал с широчина не по-малка от 0,30 m.

6.7. Не се допуска оставяне на стърчащи краища на армировка, които могат да наранят преминаващи работещи, както и качване на работещите по монтирана вертикална армировка по време на работа.

6.8. (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Заваряване, нагриване и рязане на армировка при направен кофраж от дървен материал се допуска, когато са взети необходимите мерки за ПБ.

7. Полагане на бетон

- 7.1. Бетонирането започва, след като техническият ръководител е установил изправността на използваните скелета, платформи, транспортни пътеки, осветлението на работните места и на другите временни съоръжения.
- 7.2. Бетонната смес се изсипва от кубела след установяването му в покой, а след приключване на бетонирането се почиства от бетонната смес.
- 7.3. Не се допуска:
- 7.3.1. използване на кубели за подаване на бетонна смес, чиито капаци не се затварят плътно или нямат сигурно устройство за окачване;
- 7.3.2. механизирано преместване на празен кубел с незатворен капак;
- 7.3.3. изпускане на бетонна смес от кубела на височина, по-голяма от 1,0 m, от мястото на полагането ѝ без използване на улей или ръкав (хобот);
- 7.3.4. насочване и нагласяване на празен кубел, преди той да е опрял с долната си част на терена;
- 7.3.5. почукване на кубела за придвижване и изсипване на втвърдена бетонна смес, когато той не е положен върху терена;
- 7.3.6. работещите да почистват коша на самосвала в изправено състояние, стъпили върху отворения заден борд.
- 7.4. По време на бетониране се следи за състоянието на кофража и при установяване на нередности процесът се спира до привеждане на носимоспособността на кофража към проектната.
- 7.5. При полагане на бетон с бетонпомпа преместването на стрелата от един участък на друг се извършва само при спряно действие на нагнетателната помпа.
- 7.6. При прекъсване на подаването на сместа за повече от 30 min бетонопроводът се изпразва и почиства.
- 7.7. Монтажът, демонтажът и ремонтът на бетонопроводите, както и отстраняването на остатъчен бетон по тях се извършват само след намаляване на налягането им до атмосферното.
- 7.8. По време на изпитване на бетонопроводите със съгъстен въздух работещите, незаети в тази операция, застават на разстояние не по-малко от 10,0 m от тях.
- 7.9. При пропарване и електроподгръване на положен бетон и при полагане на бетон с химически добавки се вземат подходящи мерки срещу изгаряне на кожата и повреждане на очите на работещите.
- 7.10. При транспортиране на бетонна смес с колички:
- 7.10.1. допустимият наклон на пътеките на пълна количка с едно колело трябва да е до 4 % при изкачване и до 12 % при спускане, а за колички с две колела и в двата случая - до 3 %, като товарът се определя за съответния наклон при извършването на оценката на риска;
- 7.10.2. дървените пътеки трябва да са достатъчно здрави, да не се огъват и да нямат остри завои и стъпала, както и да не стъпват непосредствено върху армировката.
- 7.11. При транспортиране на бетонна смес с вагонетки:
- 7.11.1. релсовият път трябва да е хоризонтален, с наклон в отделни участъци до 2 % при ръчна сила и до 5 % при самоходни вагонетки;
- 7.11.2. движението се осъществява с безопасна скорост;
- 7.11.3. захващащото приспособление против обръщане на вагонетката се проверява преди всяко напълване;
- 7.11.4. се предвиждат подходящи приспособления за спиране и застопоряване на вагонетката.
- 7.12. При транспортиране на бетонна смес по улеи могат да се използват:
- 7.12.1. открити звена - за спускане от височина до 4,0 m;
- 7.12.2. затворени улеи - за спускане от височина до 10,0 m;
- 7.12.3. виброхоботи и приспособления за намаляване на скоростта на сместа - за спускане от височина над 10,0 m.

Приложение № 3 към чл. 2, ал. 2

Изграждане на зидани и покривни конструкции

1. Изпълнение на зидани стени и конструкции

- 1.1. При зидане на височина:
- 1.1.1. външните и вътрешните стени се изпълняват от обезопасени устойчиви скелета или платформи;
- 1.1.2. по стени с дебелина, по-голяма от 0,75 m, се допуска придвижване на работещите върху тях само когато използват предпазни колани;
- 1.1.3. блоковете с единично тегло над 0,2 kN или с обем над 0,01 m³ се повдигат до мястото на полагането им върху стените чрез повдигателно средство, осигурено срещу падане на товара от височина.
- 1.2. При преместване по височина на работни платформи или скелета за зидане те се поставят на височина най-малко 0,25 m под работната фуга.
- 1.3. Не се допуска започване зидането на стени на следващ етаж, преди да е изградена или монтирана напълно междуетажната носеща конструкция и преди да са изпълнени стълбищните рамена и площадки.

1.4. При иззиждане на стени с височина, по-голяма от 7,0 m, се използват средства за колективна защита (козирки). Първият ред защитни козирки са плътни, на височина не по-голяма от 6,0 m от терена и не се демонтират до пълното завършване на зидането. Вторият ред козирки може да бъде изготвен от мрежест материал с отвори не по-големи от 0,05 x 0,05 m. Не се допуска ходене по защитните козирки и разполагане върху тях на продукти, елементи и други.

1.5. При зидане на стени по метода на размразяване на терена те се ограждат на разстояние, равно на височината им, за избягване наранявания на хора в случай на събаряне.

1.6. Не се допуска стъпване или облягане по време на фугиране на прясно иззиданите стени, както и зидане на стени, комини и др. от стълба, опряна на тях.

1.7. Временните съоръжения за укрепване на тухлени стени, корнизи и др. се демонтират по нареждане на техническия ръководител.

1.8. При отчупване и рязане на тухли, блокове и др. трябва да се внимава за възникване на опасност от падащи и отхвъркващи парчета, а работните места да са на разстояние най-малко 3,0 m едно от друго и да са разделени с плътни защитни прегради.

1.9. Работните места на каменоделците се разполагат на разстояние не по-малко от 3,0 m едно от друго и се разделят със защитни прегради.

2. Изпълнение на покривни конструкции

2.1. Извършване на покривни работи се разрешава от техническия ръководител с цел осигуряване на ЗБУТ след проверка на здравината на носещите елементи (ферми, ребра, обшивки и др.) и на местата за закачване на предпазните колани на работещите.

2.2. Подаването на тежки строителни продукти на покрива се извършва механизирано, като за приемане и временно складиране се подготвят площадки на местата, посочени в плана за безопасност и здраве.

2.3. За придвижване и за пренасяне на продукти по покриви с наклон, по-голям от 20°, или по покриви, които не са оразмерени за временно допълнително натоварване, работещите използват сигурно закрепени към покрива стълби.

2.4. Обшиване на корнизи, монтиране на водосточни тръби, казанчета, олуци и др. се извършват от скелета или платформи.

2.5. Не се допуска:

2.5.1. изготвяне на подлежащи на монтиране покривни елементи (ламаринени обшивки, водосточни тръби и казанчета, олуци и др.) върху покривната конструкция;

2.5.2. използване на кранове, строителни подемници и др. за разполагане на работни площадки за извършване на покривни работи по стрехи и бордове.

2.6. При изпълнение на куполообразни покриви или на покриви с наклон, по-голям от 30°, се използват скелета, работни платформи, парапети и др. за осигуряване на ЗБУТ.

2.7. При покриви с наклон, по-малък от 20°, пригодени за движение по тях, върху наклонената покривна повърхност се използват временни хоризонтални елементи за стъпване при спускане и качване на работещите.

2.8. След края на работната смяна или при прекъсване на работа неизползваните строителни продукти, празният амбалаж, отпадъците, инструментите и др. се свалят от покрива или се укрепват по подходящ начин.

Приложение № 4

към чл. 2, ал. 2

(Изм. и доп., ДВ, бр. 102 от 2006 г.)

Монтаж на строителни конструкции, технологично оборудване, тръбопроводи и инсталации

1. Общи изисквания

1.1. Преди започване на монтажните работи строителят определя с писмена заповед отговорно лице за безопасна експлоатация на подемно-транспортните машини, монтажните инструменти и приспособления и такелажните средства, което:

1.1.1. осъществява контрол за техническото състояние и безопасната експлоатация на товароподемните механизми;

1.1.2. участва в освидетелстването на товароподемните и монтажните приспособления и води отчет за годността им;

1.1.3. следи за спазване на вътрешните документи за изпълнение на такелажните работи и временното укрепване на монтираните елементи.

1.2. (Нова, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Сглобяемите елементи се складираат:

1.2.1. по видове и по начин, съобразен с реда на монтирането им;

1.2.2. в положение, близко до това на монтирането им;

1.2.3. по такъв начин, че да не допират терена, като подложките им се поставят върху устойчива основа.

1.3. (Предишна т. 1.2, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Монтажните работи се извършват така, че да са осигурени устойчивостта и геометричната неизменяемост на монтираната част във всеки етап на монтажа и

безопасното изпълнение на монтажните и останалите видове строителни работи, извършвани по съвместен график.

1.4. (Предишна т. 1.3, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) При монтажа на кулокранове в обсега на монтажната площадка не се допуска извършване на други видове СМР и достъпът на лица, неучастващи в монтажния процес.

1.5. (Предишна т. 1.4, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Елементите и конструкциите при преместването им с кран се осигуряват срещу завъртане и движение.

1.6. (Отм., предишна т. 1.5, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) При престои и почивки през нощта монтажните механизми се стабилизират неподвижно с оглед недопускане на аварии вследствие на вятър или други причини.

1.7. При недостатъчна носеща способност на почвата под опорите на крановете се поставят щитове, плочи или траверси.

1.8. При рязане на елементи за конструкции, технологично оборудване или тръбопроводи се осигуряват мерки срещу случайно падане на отрязаната част, което би довело риск за работещите или за оборудването.

1.9. Демонтирани елементи или оборудване се складират в устойчиво положение.

1.10. (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Не се допуска:

1.10.1. вертикално и хоризонтално транспортиране и монтиране на сглобяеми елементи при неблагоприятни климатични условия и силен вятър;

1.10.2. работещите да се намират върху елементите и конструкциите по време на преместването им с кран;

1.10.3. престой на хора под повдигнати за монтиране елементи, конструкции, кофражи и др.;

1.10.4. едновременно демонтиране на елементи на две или повече съседни нива.

2. Монтаж на строителни конструкции

2.1. Монтажът на строителните конструкции едновременно с два крана се извършва под непосредственото ръководство на техническия ръководител или отговорното лице по т. 1.1.

2.2. Монтажът на елементи от нулевия цикъл започва след завършване на подготвителните работи.

2.3. При строителство на:

2.3.1. едносекционни сгради или съоръжения извършването на монтажни работи на различни етажи едновременно се разрешава, когато между тях са поставени съответни предпазни съоръжения;

2.3.2. многоетажни сгради и съоръжения общостроителните, довършителните и специалните работи, изпълнявани след монтажа на сглобяемите конструкции, се извършват, когато над местоизпълнението са монтирани най-малко две плочи.

2.4. Не се допуска пребиваването на работещи на хоризонтален конструктивен елемент, над който се извършват преместване, монтаж или укрепване на елементи, конструкции или оборудване.

2.5. При хоризонтално преместване елементите се повдигнат на височина най-малко 0,50 m над срещашите се по пътя на движението предмети.

2.6. При извършване на монтаж във взривоопасна среда се използват инструменти, приспособления и оборудване, непозволяващи образуване на искри.

2.7. Не се допуска:

2.7.1. повдигане, транспортиране и монтиране на елементи с неозначена маса, както и монтаж на елементи с негодни приспособления за окачване;

2.7.2. демонтаж на средствата за временно укрепване преди окончателното укрепване на елементите;

2.7.3. натоварване на монтирани елементи или конструкции с товари, превишаващи проектната им носимоспособност;

2.7.4. монтаж на строителни конструкции при движение на монтажния кран по дъното на строителната яма при наличие на наситени с вода праховидни или глинести пясъци и пясъчливи глинени;

2.7.5. повдигане или придърпване на товари, когато въжетата на товарния полиспаг не са във вертикално положение или са усукани; за целта окачените монтажни елементи се насочват с направляващи въжета;

2.7.6. вдигнати товари да висят на куката на крана по време на почивка или при други прекъсвания на работата;

2.7.7. окачване на стоманобетонни елементи за стърчащи краища на армировката;

2.7.8. проверяване с ръка на точността на съвпадение на монтажните отвори; за целта се използват специални инструменти и приспособления.

2.8. Монтажните площадки, люлки, стълби и други приспособления, необходими на работещите при работа на височина, се закрепват за монтираните елементи и конструкции преди повдигането им.

2.9. При монтаж на елементи на етажна площадка без стенно ограждане тя се огражда по периферията с метална ограда.

2.10. Сложни строителни конструкции се окачват към куката на крана посредством сапани или траверси по предварително определена от производителя или проектанта схема.

2.11. Стълбищните рамена и площадки и товаро-пътническите асансьори се монтират едновременно с конструкциите на сградите и съоръженията.

2.12. Конструктивните елементи с малка коравина се монтират по начин, недопускащ появата на остатъчни деформации, чрез правилно окачване за куката на крана, временно укрепване с допълнителни приспособления или усилване.

3. Монтаж на стоманени конструкции

3.1. При монтажа на метални елементи във вид на рула:

3.1.1. се предприемат мерки срещу самоволното им развиване;

3.1.2. не се допуска достъпът на лица по направлението на развиване на рулона, като външните задържащи планки се прерязват отгоре надолу.

3.2. При извършване на заваряване опасната зона е на разстояние най-малко:

3.2.1. при липса на защитни негорими прегради - 5,0 m;

3.2.2. при наличие на взривоопасни материали или оборудване - 10,0 m.

3.3. Местата, където се извършва електродъгово заваряване, се означават със знаци или табели, предупреждаващи за опасност от увреждане на очите, забраняващи гледането към дъгата и задължаващи използването на съответните лични предпазни средства, работни облекла и др.

3.4. Не се допуска:

3.4.1. извършване на електрозаварки на открито в дъждовно време и при снеговалеж;

3.4.2. едновременно изпълнение на електрозаваръчни и газови работи в съдове и затворени конструкции;

3.4.3. използването на бензинорези при изпълнение на газопламъчни работи в резервоари, кладенци или други закрити помещения.

3.5. Работните места на заварчиците в помещения трябва да бъдат отделени от останалите работни места с негорими екрани с височина не по-малка от 1,80 m.

3.6. При заваряване на открито ограждения се поставят в случай на едновременна работа на няколко заварчици един до друг и на участъци с интензивно движение на хора.

3.7. От електрическата мрежа се изключват:

3.7.1. машините за електродъгово заваряване на метали преди свързването им със заваръчните проводници;

3.7.2. подвижните заваръчни апарати преди преместването им от едно място на друго.

4. Монтаж на технологично оборудване и тръбопроводи

4.1. Монтажът на детайли и възли от технологично оборудване и тръбопроводи към действащи такива, както и присъединяването им към временни инсталации, тръбопроводи или други действащи системи, започва след писмено разрешение на собственика им или на експлоатиращото ги дружество.

4.2. При монтаж на технологично оборудване и тръбопроводи в близост до кабели, проводници или шини техническият ръководител е длъжен да вземе необходимите мерки за защита на работещите от попадане под напрежение, както и за предпазване на инсталациите от повреждане.

4.3. Технологичното оборудване и тръбопроводите във взривоопасни условия се монтират с инструменти, приспособления и монтажни средства, изработени от цветни метали или с медно покритие и осигуряващи работа без искрообразуване.

4.4. При сглобяване и разглобяване на цилиндрични елементи се вземат мерки за стабилното им складиране и закрепване.

4.5. Технологичното оборудване и тръбопроводите се демонтират след изпразване и изключване (спиране, изолиране) на хранящите ги агрегати и тръбопроводи, след почистването им от опасни и взривоопасни вещества, както и след като са освободени от свързаните с тях фундаменти, комуникации и връзки. Разединените възли, комуникации, детайли и др. се закрепват сигурно. Демонтираните части или детайли се поставят в устойчиво положение.

4.6. Не се допуска оставяне на инструменти, продукти, облекло и други предмети в технологично оборудване и тръбопроводи след завършване на работната смяна.

4.7. Не се допуска монтаж върху временни крепежни средства, както и снемане на отделни елементи от постоянните крепежни средства или на самите крепежни средства при полагането или след окончателния монтаж на тръбопроводите.

5. Изграждане на магистрални тръбопроводи

5.1. При изграждане на магистрални тръбопроводи в населени места се спазват и изискванията за изпълнение на пътища.

5.2. Тръбополагачите се придвижват покрай траншеята извън зоната на естественото срутване на почвата на разстояние не по-малко от 2,0 m от откоса на траншеята.

5.3. Тръбите, тръбните секции и заварените възли се разполагат покрай изкопа на разстояние не по-малко от 1,5 m от ръба на изкопа и се полагат на уплътнен терен върху подложки, осигурени срещу самоволно претъркаляне.

5.4. Не се допуска:

5.4.1. монтаж на тръбопроводи върху дървени или други горими конструкции, в котелни или други подобни помещения, в които може да протекат горещи или огневи процеси;

5.4.2. нарушаване целостта на тръбопровода по начини и причини извън предвидените в технологичния процес;

- 5.4.3. заваряване, рязане или нагряване с открит пламък или електрически устройства на съдове и тръбопроводи, съдържащи течности и газове под налягане или запълнени с горими или опасни вещества, без съгласуване със собственика им, с експлоатиращото ги дружество или с възложителя.
- 5.5. При изграждане на тръбопровод успоредно на действащ такъв се предвиждат мерки за предотвратяване на възможността от повреда на действащия тръбопровод.
- 5.6. Не се допуска продухване на тръбопроводи:
- 5.6.1. когато в опасната зона на продухвания участък се намират хора или в нея попадат жилищни, промишлени или други сгради или съоръжения;
- 5.6.2. през тъмната част на денонощието;
- 5.6.3. когато няма радиотелефонна връзка между двата края на продухвания участък.
- 5.7. Не се допуска заваряване на тръби и тръбни секции в нестабилно положение.
- 5.8. Не се допускат заваръчни работи в тръбопроводи с диаметър до 900 mm.
- 5.9. При заваряване на тръбопровод, положен в траншея:
- 5.9.1. центроването на тръбата към тръбопровода се извършва от тръбополагач, като свободният ѝ край се направлява с въже от работещ, намиращ се извън траншеята;
- 5.9.2. в траншеята се слиза по стълба в близост до заваряемите шевове;
- 5.9.3. не се допуска едновременно изпълнение на електро- и газозаваръчни работи в траншеята, когато разстоянието между участъците, в които те се извършват, е по-малко от 10 m.
- 6. Монтаж на инсталации**
- 6.1. Електрическите инсталации се монтират от лица с необходимата правоспособност по електробезопасност.
- 6.2. Не се допуска използване на части от постоянните електрически инсталации за временни захранвания преди пълното им завършване и въвеждане в експлоатация.
- 6.3. При извършване на изпитване на готови електрически инсталации се вземат предпазни мерки за защита на работещите, както и на други лица, намиращи се на строежа, от попадане под напрежение и поражения от електрически ток.
- 6.4. При работа в многоетажни шахти монтажът на водопроводни и канализационни инсталации се извършва най-малко от двама работещи.
- 6.5. При работа в колектори се отварят два съседни люка така, че работещите да се намират между тях.
- 6.6. При работа в канализационни шахти се извършва проверка за наличие на газ в шахтата и се предприемат мерки за отстраняването му.
- 6.7. Свързване или огъване на пластмасови канализационни тръби чрез загряване се извършва на определени за целта места и на безопасно разстояние от горими материали.
- 6.8. Водопроводните и канализационните инсталации се монтират върху здрави носещи конструкции посредством закрепващи елементи с достатъчна носимоспособност.
- 6.9. При монтаж на отоплителни, вентилационни и климатични инсталации техническият ръководител не допуска влагане на продукти и части, предназначени за студена вода в инсталации за топла вода.
- 6.10. Инсталации, в частност връзки в електроинсталации, заварки и укрепвания на тръби, фасонни части, отоплителни тела, вентилационни проводни и др., които се изпълняват едновременно с други видове СМР, се монтират с повишено внимание и под непосредствено наблюдение на техническия ръководител или упълномощен от него бригадир.

Приложение № 5
към чл. 2, ал. 2
(Изм. и доп., ДВ, бр. 102 от 2006 г.)

Извършване на изолационни и довършителни работи

1. Изпълнение на строителни изолации

- 1.1. Изолационните работи се изпълняват, след като техническият ръководител и бригадирът са осигурили необходимите мерки за безопасност срещу въздействие на отрови, летливи вещества и прах, отделени от използваните продукти, както и срещу термични или химически обгаряния и падане от височина.
- 1.1а. (Нова, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Битумните разтвори, органичните разтворители и съдовете от тях се съхраняват в пожаробезопасни помещения с ефективна вентилационна инсталация и с взривобезопасно осветление.
- 1.1б. (Нова, ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Изолационните продукти се съхраняват в оригиналните им опаковки в подходящи помещения по такъв начин, че да не замърсяват околната среда, както и в съответствие с указанията на производителя.
- 1.2. Преди започване на изолационни работи на технологично оборудване техническият ръководител осигурява изключване на захранването на електродвигателите, на работните му механизми (когато има такива), а на крайниците, подаващи пара, технологични разтвори или други вещества - поставяне на сигурно затварящи ги средства. На тези места се окачват табели за наличието на работещи.

- 1.3. След преустановяване или завършване на грундирането или нанасянето на битумни разтвори в затворени или полузатворени пространства и съдове те се означават с табели и се забранява достъпът до тях. Работата се възобновява по нареждане на техническия ръководител след намаляване концентрацията на химичните агенти във въздуха най-малко до граничните стойности.
- 1.4. При извършване на изолационни работи на тръбопроводи и технологично оборудване не се допуска отваряне на крановете им, както и подпирание или стъпване върху тях.
- 1.5. Топлоизолационни работи в близост до технологично оборудване, намиращо се под налягане, се извършват само след осигуряване на необходимите мерки по безопасност от експлоатационното дружество.
- 1.6. Не се допуска извършване на изолационни работи на обекти по време на тяхното хидравлично или пневматично изпитване, както и изолиране на повърхности, по които има стърчащи проводници.
- 1.7. При работа с изолационни или уплътнителни продукти (напр. минерална и други видове вата), маркирани като опасни, се вземат съответните мерки за безопасното им съхранение и използване.
- 1.8. При работа с битумни смеси се спазват следните изисквания:
- 1.8.1. горещата битумна смес се доставя до работните места по битумопровод или по механизирани начин в предназначени за целта метални съдове с плътно затварящи се капаци;
- 1.8.2. ръчно пренасяне на гореща битумна смес се извършва в закрити метални кофи с дръжки за носене и безопасно изливане с обем до 20 l;
- 1.8.3. съдовете за битумна смес се напълват не повече от 3/4 от обема им, а при ръчно пренасяне - 2/3 от обема им, и се поставят на места, където са осигурени срещу падане или преобръщане.
- 1.9. За загряване на битумни смеси се използват котли в изправно състояние с плътно затварящи се негорими капаци. Те се напълват не повече от 3/4 от обема им, а битумът, поставян в котела, трябва да е сух.
- 1.10. Котлите за стопяване на битум се разполагат на разстояние най-малко 25 m от сгради и съоръжения и на разстояние най-малко 15 m от горими или взривоопасни материали или складиран битум.
- 1.11. При изпълнение на изолации върху вертикални плоскости с топли изолационни смеси (разтопен битум и др.) се вземат мерки срещу изгаряния на преминаващи под работните места хора.
- 1.12. При изпълнение на изолации с газопламъчно залепване се спазват изискванията за работа с газ пропан-бутан. Преди започване на работа бутилките и маркучите се проверяват за херметична изправност.
- 1.13. Не се допуска едновременно грундиране и заваряване на рулонен продукт.

2. Изпълнение на торкрет и мазилки

- 2.1. При работа с торкретни и мазачески машини се осигурява двустранна връзка между машиниста и работещия с разпръсквателната дюза.
- 2.2. Не се допуска работещите с крайника по време на работа, престой, при задръстване на проводите, както и при повреди в инсталацията, да го насочват към себе си или към други лица. Преди започване и след завършване на работа крайникът се държи насочен надолу.
- 2.3. При запущване на маркучите и пистолета работата се преустановява и почистването им се извършва при изключена машина.
- 2.4. Преди отстраняване на повреда в инсталацията налягането ѝ се изравнява с атмосферното, след което се допуска сваляне на въздушната клапа и тръбния разклонител.

3. Изпълнение на облицовки и остъкляване

- 3.1. Рязане на каменни или други облицовъчни продукти на строителната площадка се извършва на оградени и защитени места, отдалечени на разстояние 3,0 m едно от друго.
- 3.2. При сухо рязане на закрито се предвижда обезпрашаваща инсталация, а при мокро механизирано рязане - дървени скари около машината и канавки за оттичане на водата.
- 3.3. Местата, над които се повдигат, преместват или монтират стъкла на височина, се ограждат или охраняват срещу нараняване от падащи стъкла и други предмети.
- 3.4. Преди остъкляване се извършва преглед на рамките за здравината и изправността им и се отстраняват всички пречки за безопасното монтиране на стъклата.
- 3.5. Пренасяне на каси със стъкла, на единични стъкла, както и манипулиране със стъкла се извършват по инструкцията за безопасност и здраве.
- 3.6. Не се допуска оставяне на незакрепена в мястото на монтирането ѝ дограма, както и разкрояване на мокри, заснежени или престояли при отрицателни температури стъкла.
- 3.7. Елементи за остъкляване, леки преградни стени и окачени тавани се разкрояват на определени за целта места.

4. Извършване на бояджийски и тапетни работи

- 4.1. Подготовката и изпълнението на гипсови, бояджийски и тапетни работи по повърхности, където е изпълнена електрическата инсталация, се извършват при изключено напрежение.
- 4.2. Приготвянето и използването на бои, лакове и разтворители на строителната площадка се осъществяват съгласно указанията на производителя.
- 4.3. Боядисването на вътрешни повърхности с неводни бояджийски състави се извършва във вентилирани помещения.

- 4.4. Ремонтни работи в затворени помещения и обгаряне на лаково-бояджийски покрития на основата на органични полимерни свързващи вещества се извършват при осигурено проветряване.
- 4.5. Не се допуска работещите, изпълняващи бояджийски работи, да стъпват или да се движат по монтирани прозоречни каси, подпрозоречни корнизи, парапети и др.
- 4.6. (Изм., ДВ, бр. 102 от 2006 г.) Боядисването по механизирани начин с пожаро- или взривоопасни лаково-бояджийски състави се извършва с бояджийски агрегати под наблюдението на отговорно лице, контролиращо спазването на изискванията за ПБ.

Приложение № 6 **към чл. 2, ал. 2**

Извършване на специални видове работи от обхвата на чл. 2, ал. 1, т. 1, 2 и 8

1. Разрушаване на сгради и съоръжения

- 1.1. Преди започване разрушаването на сграда или съоръжение строителят проверява дали:
- 1.1.1. продуктите, от които са изградени, съдържат опасни за здравето или сигурността на работещите и населението вещества или лъчения;
- 1.1.2. в тях няма опасни за работещите и населението вещества или лъчения.
- 1.2. Когато опасностите вследствие на разрушаването не могат да бъдат избегнати, строителят взема подходящи мерки за защита на здравето и живота на работещите и засегнатите лица и за опазване на околната среда.
- 1.3. Сгради, съоръжения или инсталации от азбест или азбестосъдържащи продукти се разрушават или демонтират съгласно нормативните изисквания за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на азбест при работа.
- 1.4. Работещите по разрушаването на сгради или съоръжения трябва да са специално инструктирани и обучени за работните процеси, които ще изпълняват ръчно или с машини.
- 1.5. Не се допуска ръчно разрушаване на конструктивни елементи от сгради или съоръжения, когато работещият е стъпил върху тях или върху съседни такива. Когато това е технологично неосъществимо, се допуска стъпване върху елементите, след като са взети необходимите обезопасителни мерки, вкл. предпазни колани.
- 1.6. Преди започване събарянето на следващо ниво, елемент или носещи конструкции техническият ръководител извършва оглед на площадката за потенциални опасности.
- 1.7. Събарянето на пропукани стени, сводове и опорни пети се извършва след предварителното им укрепване.
- 1.8. Не се допуска едновременното събаряне на елементи от сгради или съоръжения на две или повече работни места едно под друго, както и подсичане или подкопаване на паянтови стени с дебелина до 0,24 m.
- 1.9. Преди събаряне на:
- 1.9.1. вътрешни стени чрез бутане или придърпване помещенията под тях се проверяват и освобождават от намиращите се там хора;
- 1.9.2. външни стени опасната зона на падане се огражда или охранява.
- 1.10. Корнизи, конзоли и други издадени от сградата или съоръжението елементи се разрушават от скелета, разположени на срещуположната страна на падането на разрушавания елемент.
- 1.11. Всички годни за нова употреба продукти след събарянето се обезопасяват и складираат съгласно изискванията за безопасно съхранение.

2. Изпълнение на пилотни работи

- 2.1. При монтаж на пилотнабивно съоръжение се прекратява всякаква друга работа в радиус, равен на дължината на повдигателната конструкция, увеличена с 5,0 m.
- 2.2. Не се допуска:
- 2.2.1. повдигане за монтаж на сглобеното в хоризонтално положение пилотнабивно съоръжение преди окончателното закрепване на неговите възли и детайли;
- 2.2.2. повдигане на пилотнабивно съоръжение и монтаж на върха му при неблагоприятни климатични условия (мъгла, буря, поледица, гръмотевици и др.);
- 2.2.3. използване на пилотнабивно съоръжение с разбита шапка;
- 2.2.4. едновременно повдигане на пилота и на ударната част на пилотнабивното съоръжение.
- 2.3. Преди започване на работа операторът проверява:
- 2.3.1. устойчивостта на сонетката и на укрепващите въжета, когато са необходими;
- 2.3.2. правилното окачване на чука и надеждността на въжетата и куките;
- 2.3.3. здравината на маркучите за състен въздух или пара и връзките им с щуцерите;
- 2.3.4. изправността на звуковата сигнализация на машината.
- 2.4. Ударната част на пилотнабивното съоръжение се пуска в действие след подаване на звуков предупредителен сигнал от оператора.
- 2.5. По време на почивки и престои чукуът на пилотнабивно съоръжение се оставя опрян на пилота или в долно крайно положение.

- 2.6. Виброзабивачите се пускат в действие след коравото им свързване с главата на пилота и след разхлабване на поддържащите полиспасти.
- 2.7. Отказите се измерват при спряна работа на съоръжението и опрян чук на пилота.
- 2.8. При набиване на пилоти от плаващо пилотонабивно съоръжение:
- 2.8.1. се осигурява фиксирането му чрез закотвяне за брега или във водата и спасителни средства;
- 2.8.2. се осигурява постоянна връзка между пилотонабивното съоръжение и брега чрез дежурна лодка, катер, пешеходно мостче или по друг подходящ начин;
- 2.8.3. не се допуска набиване на пилоти при вълнение, както и във или от заледени водни повърхности.
- 2.9. По дъното на изкопи, шахти или кладенци пилоти се набиват при липса на почвени води и след обезопасяване срещу падащи предмети.
- 2.10. При пробиване на сондажни отвори за изливни пилоти не се допускат лица в зоната на разтоварване на работния орган на машината.
- 2.11. При прекратяване на пробивните работи отворите на сондажите се покриват с щитове за предпазване от падане в тях.
- 2.12. Сондажните тръби и армировъчните скелети се складират на хоризонтални площадки и се укрепват с временни опори срещу преобръщане.

3. Хоризонтално набиване (безтраншейно прокарване) на тръбопроводи

- 3.1. Набивната инсталация за хоризонтално набиване (безтраншейно прокарване) на тръбопроводи се монтира в строителна яма, когато работещите са извън опасната зона.
- 3.2. Строителната яма, от която се извършва пробиването, се оборудва със средства за бърза евакуация на работещите.
- 3.3. Техническият ръководител и бригадирът на монтажното звено:
- 3.3.1. преди започване на набиването на тръбите осигуряват двустранна връзка и сигнализация с работещите в тръбите по време на работа, както и възможност за бързата им евакуация;
- 3.3.2. след завършване на монтажните и укрепителните работи проверяват годността на набивната инсталация и разрешават експлоатацията ѝ.
- 3.4. Не се допуска хоризонтално набиване на тръби с ръчно изкопаване на почвата без предварителни геоложки проучвания за опасността от нахлуване на вода или опасни газове в забоя, образуване на ями, пропадания и др., както и при водонаситени почви.
- 3.5. Престоят на работещи при изкопаване на почвата от вътрешността на набиваната тръба се допуска при диаметър на тръбата не по-малък от 1,2 m и при дължина на тръбата не по-голяма от 40,0 m.
- 3.6. Продължителността на непрекъснат престой на работещите във вътрешността на набивана тръба не може да превишава 1 h, а времето между отделните работни цикли не може да е по-малко от 30 min след излизане на работещия от тръбата.
- 3.7. Принудителна вентилация, подаваща чист въздух в работната зона в количества не по-малки от 20 m³/h, се осигурява при дължина на набивните тръби, по-голяма от 40 m, и ръчно изземване на почвата.

4. Извършване на водолазни работи

- 4.1. При спускане, извършване на СМР под вода и издигане техническият ръководител следи за спазването на изискванията, свързани със:
- 4.1.1. здравословното състояние на водолазите и на ръководителите на водолазните работи и с осигуряване на медицинско обслужване;
- 4.1.2. водолазната техника (оборудване, приспособления, инструменти, самоходни и буксируеми средства за придвижване под вода и др.) и проверката на годността ѝ;
- 4.1.3. избора на работното и водолазното облекло;
- 4.1.4. подготовката на водолазното спускане;
- 4.1.5. съобщителната и сигналната техника;
- 4.1.6. режима на работното време и почивките;
- 4.1.7. предпазването на водолазите от удар или сблъсък с тежки предмети, продукти, инструменти или съоръжения, използвани при извършването на СМР;
- 4.1.8. електрообезопасеността на водолазите под вода; и др.